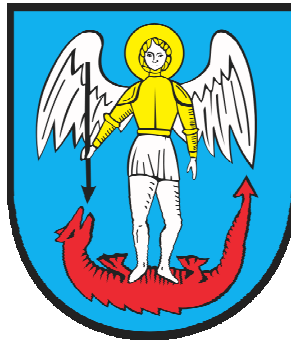

Gmina Dolsk
Program ochrony środowiska

GMINA DOLSK

**PROGRAM
OCHRONY ŚRODOWISKA
NA LATA 2011-2013 Z PERSPEKTYWĄ DO 2016 R.
AKTUALIZACJA**

Opracowanie:
A. M. Dobroń

Leszno, 2011

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	4
1.1. Przedmiot opracowania	4
1.2. Cel i zakres opracowania	4
1.3. Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych	5
1.3.1. Polityka ekologiczna Państwa	5
1.3.2. Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego	7
1.3.3. Program ochrony środowiska powiatu śremskiego	8
1.3.4. Powiązania programu z dokumentami lokalnymi	9
2. Charakterystyka gminy	11
2.1. Charakterystyka społeczno – gospodarcza	11
2.2. Diagnoza stanu środowiska	15
2.2.1. Rzeźba terenu	16
2.2.2. Budowa geologiczna i surowce mineralne	16
2.2.3. Gleby	17
2.2.4. Warunki wodne	20
2.2.5. System powiązań przyrodniczych, środowisko biotyczne	24
2.2.6. Obszary i obiekty chronione	27
2.2.7. Klimat	31
2.2.8. Jakość powietrza	32
2.2.9. Klimat akustyczny	34
2.2.10. Gospodarka odpadami	36
2.2.11. Promieniowanie elektromagnetyczne	37
2.2.12. Główne problemy środowiskowe na terenie gminy Dolsk	38
3. Polityka ochrony środowiska	39
3.1. Działania o charakterze systemowym	40
3.1.1. Edukacja ekologiczna	40
3.2. Ochrona zasobów naturalnych gminy	42
3.2.1. Ochrona przyrody	42
3.2.2. Gospodarka zasobami wodnymi	44
3.2.3. Ochrona powierzchni ziemi	46
3.3. Poprawa jakości środowiska	49
3.3.1. Ochrona środowiska wodnego	49
3.3.2. Gospodarka odpadami	51
3.3.3. Ochrona powietrza	54
3.3.4. Ochrona przed hałasem	56
3.3.5. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	58
3.3.6. Zapobieganie poważnym awariom	59
3.4. Koszty i źródła finansowania programu w latach 2011-2016	61
3.5. Zarządzanie programem ochrony środowiska	62
3.5.1. Zasady i organizacja zarządzania	62
3.5.2. Monitoring realizacji programu	62
4. Wnioski z prognozy oddziaływania programu na środowisko	64
5. Streszczenie	66
6. Materiały źródłowe	68
6.1. Podstawowe przepisy prawne	68
6.2. Wykorzystane materiały	69
Spis tabel	70
Spis załączników	70

1. Wprowadzenie

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. zobligowała gminy do sporządzenia programów ochrony środowiska. Program ochrony środowiska sporządzony dla gminy powinien określać cele i priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki niezbędne do osiągnięcia celów, tj. mechanizmy prawno - ekonomiczne oraz środki finansowe.

Celem dokumentu jest stworzenie na szczeblu lokalnym podstaw realizacji Polityki ekologicznej Państwa. Obowiązkiem organu wykonawczego gminy jest sporządzanie co dwa lata i przedstawianie radzie gminy raportów z wykonania programu.

1.1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest aktualizacja Programu ochrony środowiska dla gminy Dolsk na lata 2004–2007 z perspektywą na lata 2008–2011 przyjętego uchwałą Rady Miasta i Gminy Dolsk Nr XXIV/133/04 z dnia 29 grudnia 2004 r. Potrzeba aktualizacji programu wynika z zmiany stanu legislacyjnego tj. aktualnego stanu prawa polskiego oraz prawa wspólnotowego, zmiany Polityki ekologicznej Państwa oraz przede wszystkim weryfikacji priorytetów i możliwości finansowych gminy.

1.2. Cel i zakres opracowania

Celem opracowania jest aktualizacja Programu ochrony środowiska dla Gminy Dolsk. Zakres opracowania spełnia wymagania określone w przepisach ustawy Prawo ochrony środowiska. W opracowaniu wykorzystano jako materiał pomocniczy „Wytuczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” (MŚ 2002)

Zaktualizowany Program obejmuje krótkookresowe działania gminy na lata 2011–2013 oraz w perspektywie do 2016 r. Jego treść jest zgodna z obowiązującymi przepisami prawa, programami rządowymi oraz odpowiednimi dokumentami programowymi rangi regionalnej i lokalnej.

Opracowanie określa cele i kierunki działań na rzecz ochrony, poprawy oraz racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska określone w oparciu o:

- aktualną ocenę stanu środowiska gminy,
- wyniki raportu z realizacji Programu ochrony środowiska,
- wyniki sprawozdań z realizacji Planu gospodarki odpadami,
- możliwości finansowe gminy.

1.3. Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych

1.3.1. Polityka ekologiczna Państwa

Polityka ekologiczna Państwa opiera się na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju, w związku z czym jej założenia muszą być uwzględniane we wszystkich dokumentach oraz programach, których realizacja może mieć wpływ na stan środowiska. Aktualnie obowiązująca Polityka ekologiczna Państwa na lata 2009–2012 z perspektywą do roku 2016 została przyjęta Uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 maja 2009 r. (MP Nr 34, poz. 501).

Cytowany dokument zawiera w swej treści takie zagadnienia jak: kierunki zadań systemowych, ochrona zasobów naturalnych, poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Głównym celem strategicznym jest doprowadzenie do sytuacji, w której projekty dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki będą, zgodnie z obowiązującym w tym zakresie prawem, poddawane procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny będą uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów.

Kierunki działań systemowych dotyczą takich zagadnień jak:

- uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych,
- aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska,
- zarządzanie środowiskowe,
- udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska,
- rozwój badań i postęp techniczny,
- odpowiedzialność za szkody w środowisku,
- aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym,

Ochrona zasobów naturalnych – główne kierunki działań na lata 2009 - 2016

- Ochrona przyrody - zakłada się dokończenie inwentaryzacji i waloryzacji różnorodności biologicznej Polski. Stworzy to podstawę do ustanowienia pełnej listy obszarów ochrony ptaków i ochrony siedlisk w europejskiej sieci Natura 2000.
- Konieczność egzekwowania wymogów ochrony przyrody w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz rygorystyczne przestrzeganie zasad ochrony środowiska. W systemie ochrony przyrody kładzie się duży nacisk na zachowanie korytarzy ekologicznych, jako miejsc dopełniających obszarowe formy ochrony przyrody.
- Ochrona i zrównoważony rozwój lasów (zwiększanie lesistości przez Lasy Państwowe, a także podmioty prywatne z dofinansowaniem ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013).
- Racjonalne gospodarowanie zasobami wody - dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie

retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.

- Ochrona powierzchni ziemi (rozpowszechnianie dobrych praktyk rolniczych, przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, zwiększenie skali rekultywacji).
- Gospodarowanie zasobami geologicznymi - racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenia ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją.

Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

- Środowisko a zdrowie – głównym celem działań jest dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców między innymi poprzez skuteczny nadzór nad wszystkimi w kraju instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska.
- Jakość powietrza – ograniczenie emisji SO₂, NO_x i pyłów drobnych (PM₁₀, PM_{2,5}), a także do 2016 r. zakłada się całkowitą likwidację emisji substancji niszczących warstwę ozonową przez wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski. Za programy polegające głównie na eliminacji niskich źródeł emisji oraz zmniejszenia emisji pyłu ze środków transportu, odpowiedzialne są władze samorządowe.
- Ochrona wód - utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, w tym również zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków. Odbywać się to będzie między innymi poprzez: budowę i modernizację systemów kanalizacyjnych, wyposażenie jak największej liczby gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojowicę płyty obornikowe, ustanowienie obszarów ochronnych dla głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochrony ujęć wód podziemnych.
- Gospodarka odpadami – redukcja ilości wytwarzanych odpadów, zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych, zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja.
- Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych – dokonanie wiarygodnej oceny narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe. Podobny jest też cel działań związanych z zabezpieczeniem społeczeństwa przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.
- Substancje chemiczne w środowisku - stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek.

Pełna realizacja celów polityki ekologicznej przyjętych na lata 2009-2012 oraz w następnych czterech latach wymagać będzie poniesienia odpowiednio wysokich nakładów. Przewiduje się, że struktura nakładów na ochronę środowiska na lata 2009-2012, ze względu na źródło ich pochodzenia, będzie następująca: środki prywatne 43%, środki publiczne 57%. Środki publiczne to: środki jednostek samorządu (11%), środki NFOŚiGW oraz WFOŚiGW (21%),

budżet państwa (5%), środki zagraniczne (20%). Środki zagraniczne to środki w ramach pomocy Unii Europejskiej oraz środki z Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Instrumentu Szwajcarskiego oraz innej pomocy bilateralnej.

1.3.2. Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego

Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego został opracowany na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2019 i przyjęty przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwałą Nr XLIX/737/10 z 5 lipca 2010 r. Program ten jest aktualizacją pierwszego dokumentu uchwalonego w 2002 roku, który obejmował cele i kierunki działań określone do 2010 r.

Naczelną zasadą, którą przyjęto w działaniach zmierzających do zdrowego środowiska jest zasada zrównoważonego rozwoju, który to rozwój będzie realizowany poprzez właściwą politykę ochrony środowiska zintegrowaną z politykami innych dziedzin. Główne cele to:

- zachowanie różnorodności biologicznej i jej racjonalne użytkowanie oraz stworzenie spójnego systemu obszarów chronionych;
- zwiększanie lesistości województwa oraz prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej;
- zrównoważone użytkowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą;
- ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych;
- zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin oraz ochrona środowiska w trakcie ich eksploatacji;
- zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska wodnego; usprawnienie systemu zaopatrzenia w wodę;
- spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza oraz standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa;
- zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystania i unieszkodliwiania;
- zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego;
- stała kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja ich oddziaływania na zdrowie człowieka i środowisko;
- minimalizacja skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska;
- kształtowanie postaw ekologicznych mieszkańców województwa wielkopolskiego, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna;
- zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do wszystkich sektorowych dokumentów strategicznych i przeprowadzenia oceny wpływu ich realizacji na środowisko przed ich zatwierdzeniem;
- kształtowanie harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, sprzyjającej równoważeniu wykorzystania walorów przestrzeni z rozwojem gospodarczym, wzrostem jakości życia i trwałym zachowaniem wartości środowiska;
- wdrożenie mechanizmów zapewniających aktywizację rynku na rzecz ochrony środowiska;
- promowanie i wsparcie wdrażania systemu EMAS w gałęziach przemysłu o znaczącym oddziaływaniu na środowisko, w sektorze małych przedsiębiorstw oraz administracji publicznej szczebla regionalnego i lokalnego;

- zwiększenie roli wielkopolskich placówek badawczych we wdrażaniu innowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska;
- wdrożenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody.

Za priorytetowe na terenie województwa wielkopolskiego w zakresie ochrony zasobów naturalnych w okresie krótkoterminowym uznano m.in.: ochronę istniejących obszarów i obiektów prawnie chronionych oraz wdrożenie sieci Natura 2000; ograniczenie wodochłonności poszczególnych sektorów gospodarki, a szczególnie przemysłu i realizację systemu małej retencji wodnej; racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin i rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych przyrodniczo.

W zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego za najważniejsze uznano m.in.: redukcję emisji gazów i pyłów do powietrza, w tym emisji gazów cieplarnianych ze wszystkich sektorów gospodarki, a zwłaszcza z zakładów energetycznego spalania paliw oraz zwiększanie udziału „energii czystej” w bilansie energetycznym województwa; uporządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracjach ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych; tworzenie kompleksowych systemów gospodarki odpadami komunalnymi o znaczeniu ponadlokalnym opartych o zakłady zagospodarowania odpadów oraz zamykanie, rekultywację i dostosowanie składowisk odpadów do wymagań prawnych; minimalizowanie negatywnego oddziaływania hałasu na zdrowie człowieka i środowisko; działania zapobiegające powstawaniu poważnych awarii w zakładach oraz w trakcie przewozu materiałów niebezpiecznych; uwzględnianie aspektów ekologicznych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju dotyczącej wszystkich elementów środowiska.

1.3.3. Program ochrony środowiska powiatu śremskiego

Powiatowy Program Ochrony Środowiska wraz z Powiatowym Planem Gospodarki Odpadami dla Powiatu Śremskiego na lata 2004-2011 przyjęty został przez Radę Powiatu w Śreмі w dniu 31 marca 2004 roku (uchwała Nr XXII/130/04).

Jak wskazano w dokumencie - celem programu jest wybór optymalnej drogi postępowania w zakresie racjonalnego korzystania ze środowiska, ochrony elementów środowiska narażonych na degradację w wyniku gospodarczej działalności człowieka oraz przywrócenia pierwotnych walorów obszarom już zdegradowanym w sensie ekologicznym.

Program obejmuje również wskazanie konkretnych celów i zadań realizacyjnych z zakresu ochrony środowiska dla Powiatu Śremskiego w horyzoncie czasowym czterech lat z uwzględnieniem celów i zadań strategicznych długofalowych dla kolejnych czterech lat (do 2011 r.). Cele i zadania krótkookresowe zostały ujęte w harmonogramie określającym priorytety realizacji, jednostki organizacyjne odpowiedzialne za wdrożenie oraz niezbędne nakłady finansowe do jego realizacji.

Główne cele programu ochrony środowiska powiatu były zgodne zarówno z celami określonymi w ówczesnej Polityce ekologicznej Państwa jak i Programie ochrony środowiska dla woj. wielkopolskiego i zmierzały do:

- Minimalizacji wpływu na środowisko oraz eliminacja ryzyka dla zdrowia ludzi w miejscach największego oddziaływania na środowisko, w tzw. "gorących miejscach";
- Racjonalizacji zużycia energii, surowców i materiałów wraz ze wzrostem udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych;
- Zapewnienia odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, zwiększenie zasobów w zlewniach oraz ochrona przed powodzią.
- Zapewnienia wysokiej jakości powietrza, redukcja emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową, zminimalizowanie uciążliwego hałasu i ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym;
- Ochrony powierzchni ziemi, w tym powierzchni biologicznie czynnej i gleb przed degradacją;
- Zminimalizowania ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu wykorzystania i unieszkodliwiania;
- Zachowania walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności oraz rozwoju zasobów leśnych;
- Ochrony przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska oraz sprostanie nowym wyzwaniom, czyli zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego.

W listopadzie 2009 roku sporządzono raport z jego realizacji i przedłożono radzie powiatu. Analiza wykonania powiatowego programu ochrony środowiska wykazała, że przez okres dwóch lat (2007-2008) program realizowany był w różnym stopniu i zakresie.

Gminy wchodzące w skład powiatu śremskiego, powiat oraz pozostałe jednostki organizacyjne podejmowały szereg działań mających na celu poprawę stanu środowiska w pow. śremskim. Wykonano szereg inwestycji i przedsięwzięć, które w znaczny sposób przyczyniły się do poprawy stanu środowiska na obszarze powiatu.

1.3.4. Powiązania programu z dokumentami lokalnymi

1.3.4.1. Plan rozwoju lokalnego

Plan Rozwoju Lokalnego gminy Dolsk został opracowany na lata 2004–2013 i przyjęty uchwałą Nr XVII/107/04 Rady Miasta i Gminy Dolsk z dnia 25 czerwca 2004 r.

Dokument ten ma charakter operacyjny, obejmuje lata 2004-2013, z podziałem na 2 etapy realizacyjne, pierwszy realizowany był w latach 2004-2006 i drugi realizowany w latach 2007-2013.

Plan obejmuje zadania inwestycyjne finansowane w całości lub części z budżetu gminy oraz zadania innych jednostek samorządu terytorialnego (np. powiatu) realizowane na terenie gminy. Plan poprzez analizę uwarunkowań rozwojowych gminy identyfikuje jej problemy rozwojowe ustalając priorytetowe obszary działań (infrastruktura komunalna i ochrona środowiska, infrastruktura komunikacyjna, gospodarka i rynek pracy, sfera społeczna oraz turystyka i rekreacja).

Plan w konsekwencji określa listę konkretnych zadań (głównie inwestycyjnych) w poszczególnych obszarach, niezbędnych do osiągnięcia założonych celów.

Plan porządkuje proces inwestycyjny w gminie, optymalizuje zakres rzeczowy potrzeb inwestycyjnych w stosunku do możliwości finansowych oraz wskazuje źródła finansowania inwestycji. Ponadto plan ułatwia komunikację społeczną między władzami gminy a społecznością lokalną, uczestniczącą w planowaniu rozwoju gminy.

1.3.4.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Podstawowym dokumentem dla władz samorządowych gminy, na podstawie którego powinna być prowadzona polityka przestrzenna gminy jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Aktualne Studium (kolejna zmiana) zostało przyjęte uchwałą Rady Miasta i Gminy Dolsk Nr IV/22/2011 z dnia 2 lutego 2011 r.

Za główne cele strategiczne rozwoju gminy uznano:

- zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańcom zaspakajając ich aspiracje w sferze
- mieszkaniowej, socjalnej, kulturalnej, zdrowotnej i organizacji życia codziennego,
- zapewnienie warunków do zrównoważonego rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej w pełnej harmonii ze środowiskiem przyrodniczym.

W odniesieniu do przestrzeni gminy strategiczne cele rozwoju sformułowano następująco:

- kontynuacja działań na rzecz czystości środowiska i ochrony krajobrazu
- kształtowanie struktur funkcjonalnych zgodnie z predyspozycjami środowiska z uwzględnieniem istniejących uwarunkowań,
- wykształcenie miejsko-gminnego centrum usługowego jako elementu krystalizującego strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy a jednocześnie stanowiącego miejsce integracji społecznej,
- kształtowanie rozwoju gospodarczego w sposób bezkolizyjny i przyjazny względem środowiska,
- zapewnienie poprawy wyposażenia w infrastrukturę techniczną, szczególnie podjęcia działań zmierzających do poprawy gospodarki wodno-ściekowej oraz zaopatrzenia gminy w sieć gazową,
- poprawa układu komunikacyjnego gwarantującego prowadzenie ruchu tranzytowego poza terenem zurbanizowanym miasta,
- rozwijanie bazy wypoczynkowo-rekreacyjnej jako ważnego sektora gospodarczego o znaczeniu ponadlokalnym,
- podjęcie działań na rzecz realizacji bazy uzdrowiskowo-wypoczynkowej poprzez wykorzystanie leczniczych zasobów borowin.

Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy zawierać będą się w przygotowaniu terenów przeznaczonych na realizację zadań własnych gminy, na wyznaczeniu terenów dla rozwoju jej funkcji ponadlokalnych i lokalnych oraz na udostępnianiu różnorodnej oferty terenów inwestycyjnych.

W oparciu o potencjał środowiska przyrodniczego, zasoby społeczne i gospodarcze oraz w oparciu o tereny rozwojowe określono rozwojowe funkcje gminy, aktywizujące jej sferę społeczną, gospodarczą i przestrzeń, a mianowicie:

- ochrona i utrzymanie potencjału przyrodniczego gminy,
- intensywna produkcja rolna i rolnictwo ekologiczne,
- wypoczynek, turystyka, sport i potencjalne leczenie uzdrowiskowe,
- zróżnicowana działalność gospodarcza.

Funkcjami uzupełniającymi będą mieszkalnictwo i gospodarka rybacka.

2. Charakterystyka gminy

Gmina Dolsk leży w południowo-zachodniej części województwa wielkopolskiego i jest jedną z czterech gmin powiatu śremskiego. Sąsiadujące z nią gminy to: Śrem - od północnego zachodu i północy, Książ Wlkp. – od wschodu; Jaraczewo (pow. jarociński) - od wschodu; Borek Wlkp. - od południowego wschodu, Piaski - od południa, Gostyń - od południowego zachodu (powiat gostyński); Krzywiń - od zachodu (powiat kościański).

2.1. Charakterystyka społeczno – gospodarcza

Gmina zajmuje powierzchnię 124,5 km² i zamieszkiwana jest przez 5829 mieszkańców (stan na koniec 2010 r.). Ludność miejska stanowi niewiele ponad 26% ludności całej gminy. Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 47 osób na km² (miasto 246). Podstawową funkcją gminy jest rolnictwo, a funkcjami uzupełniającymi – drobna działalność gospodarcza związana z handlem i usługami, budownictwem, przetwórstwem przemysłowym i transportem.

Podstawowy układ komunikacyjny tworzą: drogi wojewódzkie nr 434 (Łubowo-Kórnik-Śrem-Gostyń-Rawicz) i 437 (Dolsk-Koszkowo), sieć dróg powiatowych i gminnych.

Liczba ludności gminy ogółem w ciągu ostatnich dziesięciu lat podlegała niewielkim wahaniom, praktycznie pozostawała na tym samym poziomie – w mieście wzrosła o niewiele ponad 4%, natomiast na wsi wzrosła tylko o 1,7%. Wpływ na niewielki przyrost liczby ludności w ostatnich latach miał malejący przyrost naturalny (2009 r. 1,2 na 1000 mieszkańców) oraz ujemne (sumaryczne) saldo migracji w ostatnim dziesięcioleciu. Struktura wieku ludności zmienia się nieznacznie na korzyść grupy ludności w wieku produkcyjnym (63,6%), rośnie też udział grupy poprodukcyjnej (13,5%) przy spadkowym udziale grupy ludności w wieku przedprodukcyjnym (22,9%) - charakterystycznym jest proces starzenia się ludności (szczególnie na wsi). Tego rodzaju tendencje będą kształtowały w najbliższych latach zarówno liczbę ludności jak i strukturę ekonomiczną grup wieku ludności. Uproszczona prognoza demograficzna dla gminy, do roku 2020 zakłada niewielki, około 1,5% przyrost liczby ludności.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 w gminie Dolsk było 1465 gospodarstw domowych. Statystyczne gospodarstwo domowe stanowiły 3,9 osoby (3,4 w mieście i 4,1 osoby na obszarze wiejskim). Głównymi źródłami utrzymania gospodarstw domowych pozostawały w kolejności: praca najemna, źródła niezarobkowe (emerytury, renty, zasiłki) oraz praca na własny rachunek. Około 37% gospodarstw domowych utrzymywało się ze źródeł pozarolniczych, około 29% z rolnictwa oraz ponad 34% ze źródeł niezarobkowych.

Dominującą formą zabudowy w gminie jest zabudowa jednorodzinna, w tym zagrodowa. Zabudowę wielorodzinną obok Dolska posiada 9 wsi. Ogółem w gminie w zasobach wielorodzinnych mieszka około 12% ludności (spółdzielnie mieszkaniowe i wspólnoty mieszkaniowe). Na terenach wiejskich są to głównie budynki należące dawniej do gospodarstw rolnych: państwowych i spółdzielczych.

Według danych GUS z 2009 r. w gminie znajdowały się 1503 mieszkania, z czego 441 znajdowało się w mieście. Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat warunki mieszkaniowe (wsk.. powierzchniowe) w gminie uległy poprawie, podniósł się również standard wyposażenia mieszkań. Przeciętna liczba izb w mieszkaniu wynosi 4,3; na jedno mieszkanie przypada średnio 3,9 osoby, natomiast jedna osoba ma do dyspozycji przeciętnie 23,1 m² powierzchni użytkowej mieszkania. W 2000 roku wskaźniki te kształtowały się odpowiednio: 3,9; 3,7; 20,5 m².

System osadniczy gminy tworzą: miasto Dolsk (1528 mieszkańców, GUS BDL 2010 r.) oraz 28 miejscowości wiejskich (podstawowych) skupionych w 19 sołectwach. Ich potencjał ludnościowy jest mocno zróżnicowany – od kilkudziesięciu do około 1,5 tys. mieszkańców. Tym samym zróżnicowany jest poziom wyposażenia ich w podstawowe usługi. Miasto Dolsk jest lokalnym ośrodkiem obsługi rolnictwa, gdzie skoncentrowane są usługi, handel oraz drobna wytwórczość. Miasto pełni funkcję ośrodka administracyjnego, kulturalnego, oświatowego (szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe) oraz opieki zdrowotnej (apteki, gabinety specjalistyczne).

Gmina jest prawie w całości zwodociągowana (98%), w większości miejscowości brakuje natomiast kanalizacji sanitarnej. Z sieci kanalizacyjnej korzystało zaledwie 12% mieszkańców gminy (miasto ponad 46%). Z gazu sieciowego korzystało nieco ponad 5% ogółu ludności (w mieście 16,3%), tj. odpowiednio: 84 i 72 gospodarstwa domowe. Gaz wykorzystywany jest głównie do celów bytowych. Tylko około 49 gospodarstw domowych wykorzystuje gaz do celów grzewczych (45 w mieście i 4 na obszarze wsi). Istniejący układ komunikacyjny sieci dróg publicznych o utwardzonej nawierzchni zapewnia dostęp do każdej miejscowości w gminie.

Blisko 71% powierzchni gminy stanowią użytki rolne, lasy i grunty leśne 19,9%, a ponad 9% pozostałe grunty i nieużytki - w tym tereny pod wodami i tereny zurbanizowane. Spośród tej kategorii gruntów około 3,2% (14,6 ha) stanowią tereny zieleni publicznej oraz cmentarze.

Użytki rolne na terenie gminy Dolsk zajmują 8823 ha. Z tego na grunty orne przypada 84%, na użytki zielone 12,2%, a na sady 1,1%. Spośród terenów zabudowanych i zurbanizowanych blisko 70% stanowią tereny komunikacyjne. (tab. 1).

Tab. 1. Użytkowanie gruntów w Gminie Dolsk wg stanu na 1.01.2011 r.

Lp.	Użytkowanie gruntów	Miasto		Wieś		Gmina	
		ha	%	ha	%	ha	%
1.	Użytki rolne	445	71,77	8378	70,83	8823	70,88
1.1.	grunty orne	358	80,45	7057	84,23	7415	84,04
1.2.	sady	28	6,29	70	0,84	98	1,11
1.3.	łąki trwałe	37	8,31	911	10,87	948	10,74
1.4.	pastwiska trwałe	7	1,57	123	1,47	130	1,47
1.5.	grunty rolne zabudowane	10	2,25	146	1,74	156	1,77
1.6.	grunty pod stawami	4	0,90	12	0,14	16	0,18
1.7.	rowy	1	0,22	59	0,70	60	0,68
2.	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzew.	4	0,65	2469	20,87	2473	19,87
2.1.	lasy	2	50,00	2456	99,47	2458	99,39
2.2.	grunty zadrzewione i zakrzewione	2	50,00	13	0,53	15	0,61
3.	Grunty zabudowane i zurbanizowane	80	12,90	374	3,16	454	3,65
3.1.	tereny mieszkaniowe	18	22,50	40	10,70	58	12,78
3.2.	tereny przemysłowe	3	3,75	1	0,27	4	0,88
3.3.	inne tereny zabudowane	4	5,00	10	2,67	14	3,08
3.4.	zurbanizowane tereny niezabudowane	5	6,25	1	0,27	6	1,32
3.5.	tereny rekreacyjne i wypoczynkowe	18	22,50	26	6,95	44	9,69
3.6.	tereny komunikacyjne	32	40,00	285	76,20	317	69,82
3.6.1.	drogi	31	96,88	272	95,44	303	95,58
3.6.2.	tereny kolejowe	0	0,00	13	4,56	13	4,10
3.6.3.	inne tereny komunikacyjne	1	3,13	0	0,00	1	0,32
3.7.	użytki kopalne	0	0,00	11	2,94	11	2,42
4.	Grunty pod wodami	63	10,16	431	3,64	494	3,97
4.1.	powierzchniowymi płynącymi	63	100,00	417	96,75	480	97,17
4.2.	powierzchniowymi stojącymi	0	0,00	14	3,25	14	2,83
5.	Użytki ekologiczne	0	0,00	0	0,00	0	0,00
6.	Nie użytki	28	4,52	175	1,48	203	1,63
7.	Tereny różne	0	0,00	1	0,01	1	0,01
Powierzchnia ogólna gruntów		620	100,00	11828	100,00	12448	100,00

Źródło: PODGiK w Śremie

Stosunkowo wysoki udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni gminy, ponadprzeciętne gleby, sprzyjają rozwojowi rolnictwa. Ogólny wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla gminy Dolsk wynosi 67,5 punkty. Dla porównania dla powiatu śremskiego – 67,2 punkty, a dla woj. wielkopolskiego wynosi on 63,4 punkty (gminy w województwie od 41,4 do 94,9).

W gminie funkcjonowało 751 gospodarstw rolnych (PSR 2002) z czego ponad 99% to gospodarstwa indywidualne. W większości są to gospodarstwa o małym areale gruntów; około 1/3 ogółu gospodarstw posiada powierzchnię poniżej 1 ha, powierzchnia blisko 26% gospodarstw znajduje się w przedziale od 2 do 5 ha, około 27% w przedziale od 5 do 15 ha, około 13% posiada powierzchnię od 15 do 50 ha, a jedynie niecałe 2% posiada powierzchnię powyżej 50 ha. Spośród wszystkich gospodarstw ponad 56% produkowało wyłącznie na potrzeby rynku, 37% wyłącznie lub głównie na potrzeby własne, a około 7% gospodarstw rolnych nie prowadziło produkcji rolniczej.

W produkcji roślinnej zdecydowanie dominuje uprawa zbóż – około 86% powierzchni zasiewów. Ponad 8% powierzchni zasiewów przeznaczano na buraki cukrowe, rzepak i

ziemniaki (po 1/3 powierzchni). Z ogółu gruntów ornych przeznaczonych pod zasiewy pszenica i pszenżyto stanowiły ponad 35% powierzchni.

W produkcji zwierzęcej przeważał chów trzody chlewnej (obsada około 330 sztuk na 100 ha UR), bydła (około 35 szt. na 100 ha UR) oraz drobiu.

W końcu 2010 r. w systemie REGON (dane BDL GUS) w gminie Dolsk zarejestrowanych było 446 jednostek prowadzących działalność gospodarczą (69 podmiotów na 1000 mieszkańców - ostatnie miejsce w powiecie śremskim i 119 w woj. wielkopolskim). Ponad 35% podmiotów gospodarczych zlokalizowanych jest w mieście. Najwięcej podmiotów prowadzi działalność związaną z: handlem i naprawami (25,1%), budownictwem (20,4%), przetwórstwem przemysłowym (10,8%), transportem (9%), rolnictwem (8,1%), Pozostałą działalnością usługową zajmowało się 5,6% podmiotów. Działalność produkcyjną (przetwórstwo przemysłowe) prowadziło 48 podmiotów, z tego 18 zlokalizowanych jest w mieście.

Dominującym przemysłem jest przemysł rolno-spożywczy (przetwórstwo mięsa) oraz metalowy. Do największych firm w gminie zalicza się: Zakłady Przetwórstwa Mięsnego „Mróz” Sp. z o.o. w Borku Wlkp. (zakład w Dolsku, gospodarstwa w Pince i Kotowie); Rzeźnictwo Wędliniarstwo Sp.J. Urszula i Wiesław Ciachowscy w Dolsku; "METALPRESS" Sp. z o.o. w Śremie – Odlewnia metali w Dolsku; POJ-KON Import-Export Michałowska Maria, Michałowski Piotr Sp.J. w Małachowie; ARON w Małachowie.

Sektor publiczny (2,7% podmiotów) reprezentowany jest przede wszystkim przez jednostki sfery budżetowej (administracja publiczna, szkolnictwo i bezpieczeństwo publiczne). Sektor prywatny stanowią głównie zakłady osób fizycznych (87,3% sektora prywatnego), przeważnie jedno lub kilkuosobowe.

Spośród wszystkich zarejestrowanych jednostek w gminie, tylko 2 zatrudniały powyżej 50 pracowników, a w 31 zatrudnienie mieściło się w przedziale od 10 do 49 pracowników.

Gospodarka finansowa gminy

Kondycja finansów gminy decyduje o jej możliwości inwestowania w sfery związane z podnoszeniem jakości życia mieszkańców. W strukturze wydatków gminy istotna jest wielkość wydatków majątkowych (inwestycyjnych).

Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego z dnia 13 listopada 2003 r. określa źródła dochodów gminy, którymi m.in. są: wpływy z podatków i opłat lokalnych, udział w podatkach budżetu państwa (39,34% podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie gminy, 6,71% podatku dochodowego od osób prawnych), dochody z majątku gminy, subwencje z budżetu państwa (ogólna i oświatowa), dotacje z budżetów innych jst oraz inne dochody należne gminie na podstawie odrębnych przepisów. O kondycji finansów gminy decydują przede wszystkim dochody własne.

Dochody budżetowe ogółem (2009 r.) w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 2341 zł i były niewiele niższe od średniej (2381 zł) dla gmin w powiecie. Wydatki *per capita* kształtowały się odpowiednio: 2787 i 2451 zł.

W 2009 roku wykonanie budżetu gminy po stronie dochodów zamknęło się kwotą 13,64 mln. zł z tego 1,99 mln zł stanowiły dochody z podatków i opłat lokalnych (23%). Udział w

podatkach stanowiących dochody budżetu państwa wyniósł 5,6%. Subwencje i dotacje celowe z budżetu państwa stanowiły ponad 66 % dochodów gminy.

Zakres wydatków gminy związany jest bezpośrednio z realizacją zadań określonych w art. 6 i 7 ustawy o samorządzie gminnym, do których należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów oraz zadania własne zaspokajające zbiorowe potrzeby gminy jako wspólnoty.

Wydatki gminy w 2009 roku wyniosły 16,24 mln zł, z czego około 23,5 % stanowiły wydatki inwestycyjne. W strukturze wydatków budżetowych zdecydowanie dominowały wydatki na cele społeczne (około 46%), przede wszystkim na: oświatę i wychowanie (31,2%), pomoc społeczną (14,8%). Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska stanowiły 3,6% ogółu, a na funkcjonowanie administracji gmina przeznaczyła 13,6% swoich wydatków.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych oraz ustawa wprowadzająca przepisy ustawy o finansach publicznych stanowi, że łączna kwota przypadających w danym roku budżetowym spłat rat kredytów i pożyczek wraz z należnymi w danym roku odsetkami od tych kredytów i pożyczek oraz wykupów papierów wartościowych emitowanych przez jst wraz z należnymi odsetkami i dyskontem od papierów wartościowych, a także potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych przez jednostki samorządu terytorialnego poręczeń oraz gwarancji nie może przekroczyć 15% planowanych na dany rok budżetowy dochodów jednostki samorządu terytorialnego (art. 169 sufp), natomiast łączna kwota długu jst na koniec roku budżetowego nie może przekroczyć 60% jej wykonanych dochodów ogółem w danym roku budżetowym (art. 170 sufp).

Według prognozy wieloletniego planu finansowego (WPF) gminy na lata 2011-2020, zadłużenie gminy w 2011 r. wyniesie 13,1% (<15%) i 45% (<60%). Zadłużenie to w latach następnych (wskaźnik I) będzie się kształtowało na poziomie 6 do 8% natomiast zadłużenie wyrażone wskaźnikiem II wzrośnie w 2012 r. do blisko 48%, następnie będzie systematycznie spadać osiągając 6%.

W latach 2012-2016 gmina będzie mogła przeznaczyć na inwestycje tylko około 2 do 2,5 mln zł rocznie ze swojego budżetu.

2.2. Diagnoza stanu środowiska

W rozdziale tym zawarto informacje w zakresie charakterystyki poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego, tj. rzeźby terenu, budowy geologicznej i warunków glebowych, środowiska wodnego, szaty roślinnej oraz warunków klimatycznych. Scharakteryzowano również obszary prawnie chronione. Biorąc pod uwagę szersze tło przyrodnicze wskazano powiązania obszaru opracowania z otoczeniem, a w szczególności: położenie na tle przyrodniczych obszarów chronionych, w układzie zlewni hydrograficznych oraz struktur hydrogeologicznych. Scharakteryzowano również występujące zagrożenia wynikające z zainwestowania terenu.

2.2.1. Rzeźba terenu

Gmina leży w strefie marginalnej fazy leszczyńskiej zlodowacenia bałtyckiego. Według podziału Niziny Wielkopolskiej (B. Krygowski 1961) jest to region Wysoczyzny Leszczyńskiej – Subregion Pagórków Dolskich. Niewielki północny fragment znajduje się w subregionie Równiny Kościańskiej. Pagórki Dolskie cechuje bardzo urozmaicona rzeźba. Wysoczyzny morenowe ułożone są wyspowo pomiędzy obniżeniami dolinnymi cieków i jezior. Od południa obszar gminy przylega do doliny Kościańskiego Kanału Obry. Najwyżej położony punkt znajduje się w obrębie pagórków morenowych w rejonie Ostrowieczna (149 m n.p.m.), a najniżej w dolinie J. Grzymisławskiego 70 m n.p.m. Północną część gminy cechuje mniej urozmaicona rzeźna Równiny Kościańskiej. Jest to równina morenowa falista.

Poza formami morfologicznymi ukształtowanymi w sposób naturalny istnieją formy antropogeniczne utworzone przez działalność człowieka, do których można zaliczyć wyrobiska związane z poborem surowców, nasypy kolejowe, itp. Morfologiczna działalność człowieka nie ogranicza się do tworzenia ww. form antropogenicznych, lecz również pośrednio wpływa na przebieg kształtowania powierzchni ziemi. Poprzez różne dziedziny gospodarki, zwłaszcza gospodarkę rolną, leśną, wodną, wpływa na charakter i przebieg procesów zarówno niszczących jak i budujących, powoduje ich ożywienie lub zahamowanie.

2.2.2. Budowa geologiczna i surowce mineralne

Obszar opracowania leży na monoklinie przedsudeckiej. Podłoże prekambryjskie zalega tu głęboko pod platformą paleozoiczną o bardzo dużej miąższości. Strop mezozoiku występuje na głębokości 150-200 m p.p.t., a utwory tego okresu pochodzą z triasu i dolnej jury. Na nich zalegają utwory mioceńskie i plioceńskie. W okolicy Dolska i Wieszczyczyna występują wychodne łąk pstrych. W czwartorzędzie obszar gminy był trzykrotnie zlodowacony. Osady zlodowacenia południowopolskiego zostały w większości zniszczone na skutek późniejszych zlodowaceń. Pozostałością po zlodowaceniu środkowopolskim są grube pokłady glin, a ostatnie, północnopolskie, zaznaczyło swoją obecność tzw. „stadiąem leszczyńskim”. W warstwie przypowierzchniowej znaczny udział mają gliny zwałowe występujące głównie na obszarach wysoczyznowych. Gliny zwałowe w części południowo – wschodniej i środkowej znajdują się pod warstwą piasków i żwirów wodnolodowcowych. Pagórki moreny czołowej budują piaski, żwiry i głązy narzutowe. W obniżeniach dolinnych zalegają utwory holoceniowe w postaci piasków i mułków jeziornych, torfów i namułów, a w dolinie Kościańskiego Kanału Obry piaski i żwiry rzeczne.

Zamieszczona poniżej zestawienie (tab. 2) zawiera wykaz wszystkich złóż na terenie gminy. Na terenie gminy obecnie eksploatuje się tylko kruszywo naturalne.

Tab. 2. Wykaz złóż surowców naturalnych

Nr na mapie	Nazwa złoża	Informacja o złożu	Rodzaj surowca
1	Lipówka BR	eksploatowane	kruszywo naturalne
2	Lipówka JG	eksploatowane	
3	Lipówka PW	eksploatowane	
4	Lipówka KS	szczegółowo rozpoznane	
5	Ostrowieczno I	eksploatowane	
6	Dolsk	eksploatowane	
7	Kotowo	eksploatowane	
8	Drzonek	szczegółowo rozpoznane	
9	Drzonek OM	eksploatowane	
10	Pokrzywnica HD	eksploatacja zaniechana	
11	Pokrzywnica II	eksploatacja zaniechana	
12	Pokrzywnica III	eksploatowane	
13	Brześnica JS	szczegółowo rozpoznane	
14	Studzianna	eksploatowane (na terenie gm. Borek)	
15	Błazejewo-K (2 pola)	rozpoznanie wstępne	torf (borowiny)
16	Ostrowieczko (4 pola)	eksploatacja zaniechana	surowce ilaste

Źródło: PIG Warszawa, UMiG Dolsk

Kopaliny pospolite wydobywane są metodą odkrywkową powodującą zmiany w środowisku: krajobrazowe związane z ukształtowaniem powierzchni, często ze zmianami i stosunków wodnych (szczególnie w okresie eksploatacji) oraz innymi uciążliwościami w trakcie eksploatacji (hałas, zanieczyszczenie powietrza). Posiadacze koncesji po zakończeniu eksploatacji są zobowiązani do rekultywacji wyrobisk.

2.2.3. Gleby

Gleby gminy Dolsk należą do przeciętnych. Ogólny wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla gminy wynosi 67,5 punkty. Dla porównania; dla powiatu śremskiego – 67,2 punkty, a dla woj. wielkopolskiego wynosi on 63,4 punkty (gminy w województwie od 41,4 do 94,9).

Wśród gruntów ornych większość to gleby średnich i niskich klas bonitacyjnych (tab. 3). Gleby klasy IIIa i b łącznie stanowią 23%, gleby klas IV 38,6% (z przewagą klasy IVa). Gleby klasy V to 23,9%, natomiast klasy VI – 12%. Gleby klasy I nie występują, a klasy II stanowią tylko 2,5%. Wśród użytków zielonych przeważa klasa IV (60,2%). Drugie miejsce zajmują użytki zielone klasy V (27,2 %). Reszta przypada na klasę III i VI (po 6,3%).

Tab. 3. Klasyfikacja gleboznawcza użytków rolnych

Użytki rolne - klasy	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
Grunty orne (%)	2,5	13,1	9,9	27,1	11,5	23,9	12,0
Użytki zielone (%)	-	6,3		60,2		27,2	6,3

Źródło: Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. IUNiG Puławy

W odróżnieniu od klas bonitacyjnych, które w przybliżeniu oddają ogólną wartość produkcyjną gleb w naturalnych warunkach gospodarowania, pełną rolniczą ich przydatność określają kompleksy rolniczej przydatności (tab. 4). Kompleksy rolniczej przydatności obejmują

takie zespoły różnych i różnie położonych gleb, które wykazują zbliżone właściwości rolnicze i mogą być podobnie użytkowane. Stanowią niejako typy siedliskowe rolniczej przestrzeni produkcyjnej, które winny determinować dobór roślin uprawnych. Nazwy kompleksów pochodzą od nazw zbóż, uznanych w naszych warunkach za najbardziej właściwe rośliny wskaźnikowe.

Tab. 4. Kompleksy rolniczej przydatności gruntów

Nr	Nazwa kompleksu	%
1	pszenny bardzo dobry	3
2	pszenny dobry	14
3	pszenny wadliwy	9
4	żytni bardzo dobry	21
5	żytni dobry	15
6	żytni słaby	20
7	żytni bardzo słaby	15
8	zbożowo-pastewny mocny	2
9	zbożowo-pastewny słaby	1

Źródło: Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. IUNiG Puławy

Określając ogólnie stopień funkcjonalnej przydatności gleb, to:

- kompleksy glebowe od 1-5 zaliczyć można do terenów korzystnych dla intensywnej produkcji rolnej (stanowią 62 %),
- Kompleksy 6 i 7 mało przydatne dla produkcji rolnej, korzystne dla rozwoju funkcji pozarolniczych (35 %),
- kompleksy glebowe 8 i 9 przydatne dla produkcji rolnej, lecz wymagający regulacji stosunków wodnych (3 %).

Jakość gleb determinuje określoną strukturę użytkowania, którą przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 5. Struktura użytkowania gruntów

Wyszczególnienie	%
użytki rolne, w tym:	70,88
• grunty orne	84,04
• użytki zielone	12,21
• sady	1,11
• inne	2,64
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	19,87
inne	9,25

Źródło: PODGiK Śrem (1.01.2011 r.)

Zaburzenie neutralnego obiegu pierwiastków, prowadzi do zakwaszenia gleby. Przyczyny to: kwaśne deszcze, nawozy amonowe, usuwanie masy roślinnej z ziemi. Skutkiem zakwaszenia gleb jest utrudnione pobieranie przez rośliny podstawowych składników pokarmowych. Bardziej uaktywniają się toksyczne związki glinu, manganu i żelaza oraz wzrasta pobieranie metali ciężkich: ołowiu i kadmu. Prowadzi to do zmniejszenia plonów roślin uprawianych i pogorszenia jakości uzyskanych produktów nawet przy prawidłowym nawożeniu mineralnym innymi składnikami. Wszechstronny i korzystny wpływ na właściwości fizyczno-chemiczne i biologiczne gleb ma wapnowanie. Wpływa zatem na tworzenie żyzności gleby, czynnika

umożliwiającego uzyskiwanie wysokich plonów i efektywne wykorzystanie nawożenia NPK. Odczyn gleb na terenie gminy Dolsk oraz potrzeby ich wapnowania zawiera poniższa tabela

Tab. 6. Odczyn gleby i potrzeby wapnowania [%]

odczyn gleb				
bardzo kwaśne	kwaśne	lekko kwaśne	obojętne	zasadowe
10,3	29,8	36,6	19,4	4,0
potrzeby wapnowania				
konieczne	potrzebne	wskazane	ograniczone	zbędne
11,1	13,5	19,1	20,6	35,7

Źródło: WIOŚ Poznań 2005

Większość gleb na terenie gminy Dolsk (tab. 6) charakteryzuje kwaśnym odczynem, w związku z tym aż 44% gleb wymaga wapnowania.

Określenie zawartości przyswajalnych form fosforu, potasu i magnezu w glebie pozwala na ustalenie dawek nawozów, zapewniających zarówno wzrost i rozwój uprawianych roślin, jak i utrzymanie odpowiedniej zasobności gleb z uniknięciem ryzyka zasolenia.

Tab. 7. Zasobność gleb w przyswajalny fosfor, potas i magnez [%]

pierwiastek / zawartość	b. niska	niska	średnia	wysoka	b. wysoka
fosfor	1,8	15,4	27,7	24,9	30,1
potas	8,1	26,6	33,3	18,9	13,1
magnez	13,6	16,5	33,0	21,3	15,6

Źródło: WIOŚ Poznań, OSChR Poznań - BMS 2005

Zawartość w glebie składników pokarmowych dla roślin decyduje o jej żyzności. Jak wynika z powyższego zestawienia (tab. 7) gleby na terenie gminy są stosunkowo zasobne w przyswajalny fosfor i średnio zasobne w przyswajalny potas oraz magnez.

Niewłaściwy sposób użytkowania może prowadzić do degradacji gleb. Potencjalny wpływ na degradację gleb mogą mieć następujące czynniki: rodzaj skały macierzystej, konfiguracja terenu, intensywne użytkowanie rolnicze, niewłaściwy dobór roślin uprawnych, niewłaściwy sposób nawożenia. Na terenie objętym opracowaniem mogą mieć miejsce następujące rodzaje degradacji gleb:

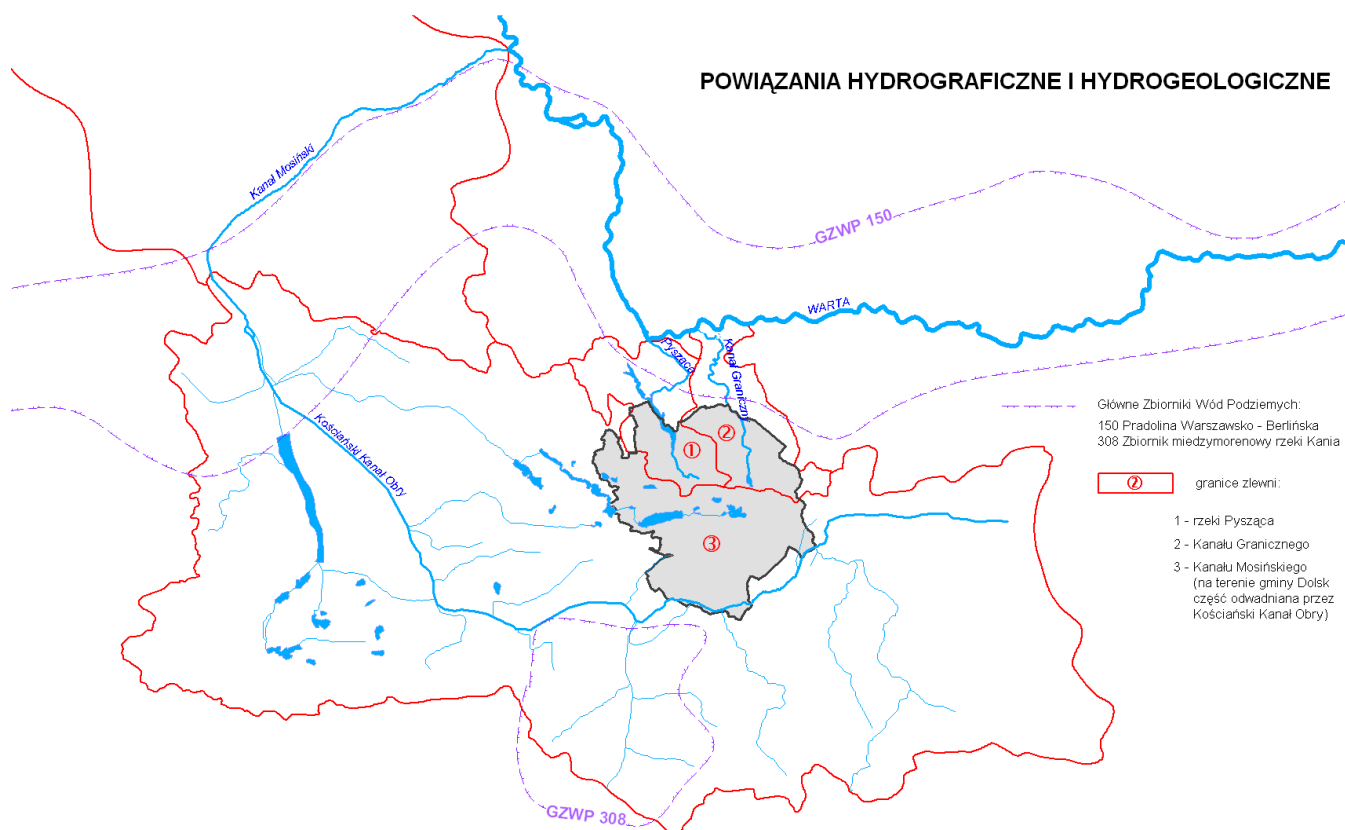
- degradacja fizyczna spowodowana erozją wodną lub wietrzną, która dotyczy terenów bezleśnych użytkowanych rolniczo, szczególnie na terenach o większych spadkach;
- degradacja geomechaniczna dotycząca terenów zabudowanych, wyrobisk poeksploatacyjnych, składowiska odpadów komunalnych (Pokrzywnica);
- degradacja biologiczna spowodowana wprowadzaniem do gleby obornika, gnojowicy, osadów ściekowych;
- degradacja chemiczna polegająca na zanieczyszczeniu gleb przez alkalizację lub zakwaszenie (gmina - 40 % gleby bardzo kwaśne i kwaśne), zanieczyszczenie substancjami toksycznymi i metalami ciężkimi (tereny wzdłuż ciągów komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu); za gleby zdegradowane uznaje się gleby silnie zakwaszone i o bardzo niskiej zawartości przyswajalnych składników.

Najnowsze dane dotyczące monitoringu środowiska gleb pochodzą z 2005 r. W ramach Monitoringu Regionalnego Środowiska, koordynowanego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza prowadziła badania chemicznego zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi i siarką siarczanową w latach 2000 – 2004. Podsumowaniem tych badań było przeprowadzenie w 2005 r. powtórnych badań w punktach pomiarowo – kontrolnych na obszarach o potencjalnym zagrożeniu. Za kryterium wyboru punktów pomiarowych przyjęto podwyższoną zawartość w stopniu zanieczyszczenia I-IV lub wartość przekraczającą dopuszczalną jednego z analizowanych pierwiastków, stwierdzoną w badaniach wykonanych w latach 2000–2003. Na terenie gminy badania prowadzono w punkcie pomiarowym zlokalizowanym na terenie miasta Dolsk. W 2001 r. w punkcie pomiarowym stwierdzono podwyższoną zawartość cynku (Zn). Podwyższona zawartość nie wiąże się z chemicznym zanieczyszczeniem roślin. Gleby mogą być przeznaczone pod wszystkie uprawy polowe z ograniczeniem warzyw przeznaczonych dla dzieci. Podwyższona zawartość cynku była powodem powtórnych badań w 2005 r. Badania nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych stężeń metali ciężkich i siarki siarczanowej.

2.2.4. Warunki wodne

2.2.4.1. Wody powierzchniowe

Sieć hydrograficzna gminy Dolsk należy do systemu wodnego Odry - Warty. Północna część gminy odwadniana jest przez Kanał Graniczny i rzekę Pyszącą, natomiast środkowa i południowa część – przez Kościański Kanał Obry. Kościański Kanał Obry w węźle Bonikowskim ulega rozwidleniu na Kanał Południowy i Kanał Mosiński. Przeważająca część wód kierowana jest do Kanału Mosińskiego. Wg *Podziału Hydrograficznego Polski* Kościański Kanał Obry traktowany jest jako Kanał Mosiński. W zasięgu powiązań funkcjonalnych znajdują się fragmenty głównych zbiorników wód podziemnych. Są to: Pradolina Warszawsko – Berlińska oraz Zbiornik międzymorenowy rzeki Kania. Obie struktury leżą poza granicami gminy Dolsk.

Jeziorność gminy wynosi 3%. Jeziora koncentrują się w środkowej i północno – zachodniej części gminy. Są to jeziora: Grzymisławskie - 183,9 ha (73,13 ha na terenie gminy); Nowiec (Błażejewskie) - 24,9 ha; Dolskie Wielkie - 183,0 ha; Dolskie Małe - 30,8 ha; Mełpin I - 12,2 ha; Mełpin II - 17,0; Brzednia - 15,5 ha; Lubiatówko - 32,9 ha; Ostrowieczno - 78,3 ha; Turek - 8,0 ha; Trąbinek - 17,8 ha.

Od 2007 roku ocena jakości wód prowadzona jest dla jednolitych części wód (JCW). W 2010 r. WIOŚ Poznań przeprowadził wstępną ocenę stanu jednolitych części wód według rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz. 1008). Badano wody: Kanału Granicznego i Pyszącej.

Kanał Graniczny (kod – PLRW600017185532). Punkt pomiarowy zlokalizowany jest w 2,3 km biegu cieku. Wyniki badań stanu ekologicznego wód przedstawiały się następująco:

- jeden lub więcej badanych wskaźników jakości wód wchodzących w skład elementów fizykochemicznych przekraczała wartości określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia dla klasy II
- klasa elementów biologicznych – III (stan umiarkowany).

Pysząca (kod – PLRW600017185549). Punkt pomiarowy zlokalizowany jest w Śremie w 0,5 km biegu cieku. Wyniki badań stanu ekologicznego wód przedstawiały się następująco:

- jeden lub więcej badanych wskaźników jakości wód wchodzących w skład elementów fizykochemicznych przekraczała wartości określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia dla klasy II
- klasa elementów biologicznych – IV (stan słaby).

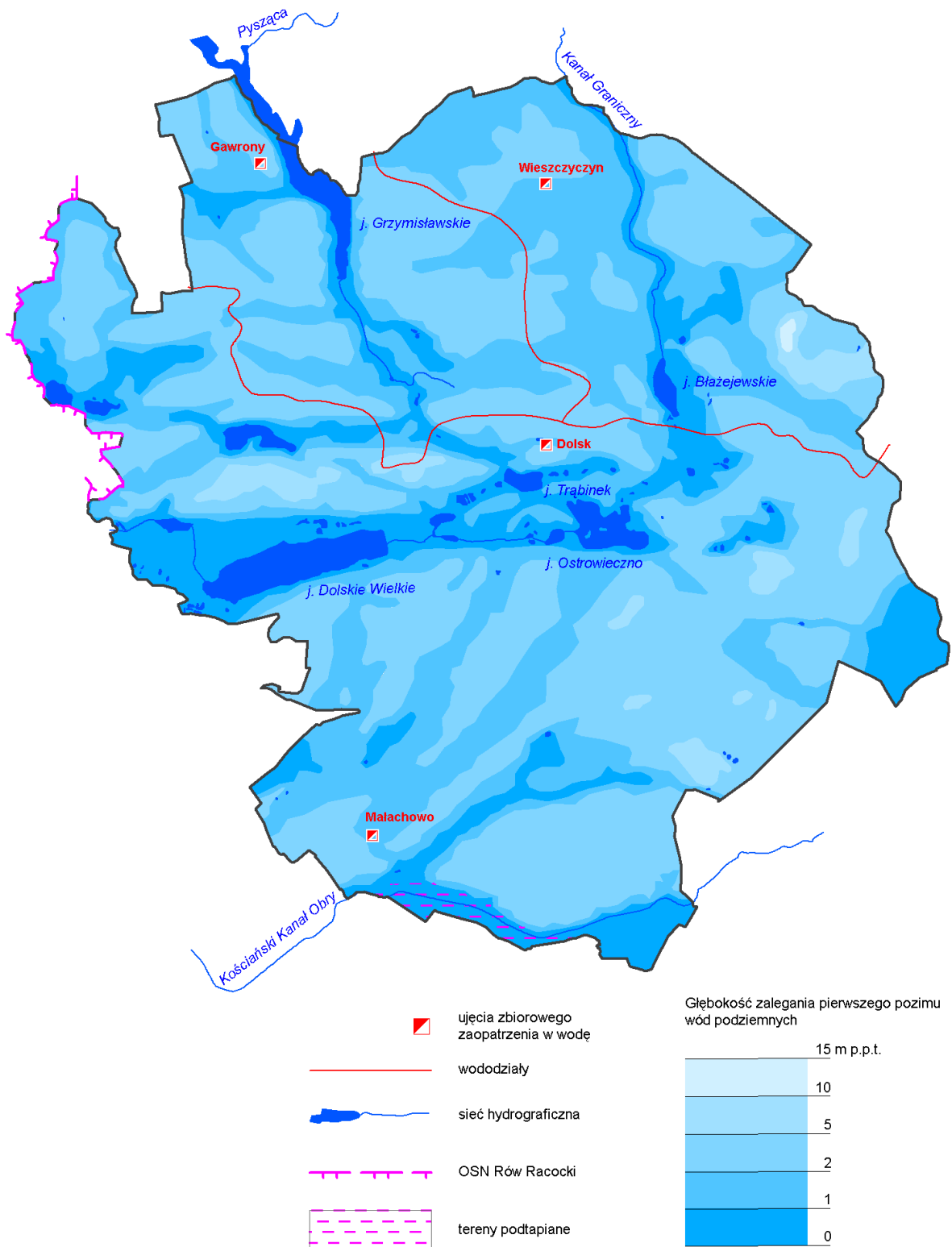
Wody **Kościańskiego Kanału Obry** na terenie gminy Dolsk badano w 2007 r. w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód). Punkt pomiarowy zlokalizowany był w Mszczycynie (45,2 km). Wody zaklasyfikowano do klasy IV. Nowszych badań brak.

Jezioro Dolskie Wielkie badano w 1999 r. Wody oceniono jako pozaklasowe, a podatność na degradację poza kategorią.

Jezioro Grzymisławskie badano w 2004 r. Wody zaliczono do pozaklasowych, natomiast podatność na degradację zaliczono do klasy III.

W 2010 r. badano stan ekologiczny jeziora Grzymisławskiego. Wody badano w dwóch punktach pomiarowych (stanowisko 01 - gmina Dolsk, stanowisko 02 - gm. Śrem) w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz. 1008). W obu punktach pomiarowych elementy biologiczne znalazły się w klasie III, co oznacza stan umiarkowany biologicznego wskaźnika jakości wód. Jeśli chodzi o klasę elementów fizykochemicznych, to jeden lub więcej badanych wskaźników jakości wód wchodzących w skład elementów fizykochemicznych przekracza wartości określone w załączniku nr 2 do ww. rozporządzenia dla klasy II.

ŚRODOWISKO WODNE

2.2.4.2. Wody podziemne

Głębokość zalegania pierwszego poziomu wód podziemnych nawiązuje do morfologii terenu. W dolinach rynnowych, w sąsiedztwie cieków i jezior wody zalegają na głębokości do 1 m p.p.t. Ich poziom odzwierciedla stany wody w ciekach i jeziorach. Nieco głębiej (1-2 m p.p.t.) wody zalegają w obrębie pozostałych obniżzeń dolinnych rozcinających obszary wysoczyznowe. Na wysoczyznach zwierciadło pierwszego poziomu wód podziemnych zalega poniżej 2 m p.p.t. i głębiej – lokalnie nawet poniżej 10 m p.p.t.

Gmina Dolsk leży poza głównymi zbiornikami wód podziemnych. Do eksploatacji ujmowane są wody poziomu czwartorzędowego (zbiorniki lokalne) oraz wody mioceńskie rozległego systemu niecki wielkopolskiej.

Od 2007 roku ocena jakości wód prowadzona jest dla jednolitych części wód podziemnych (JCWPd). Na terenie województwa wielkopolskiego wyznaczono 18 JCWPd, które podlegają ocenie. Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód podziemnych, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń w skali kraju, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych.

W 2009 roku badania jakości wód podziemnych prowadzone były w ramach monitoringu operacyjnego, którym zostały objęte jednolite części wód podziemnych zagrożone nieosiągnięciem dobrego stanu. Wśród nich znalazł się obszar JCWPd – nr 73, w granicach którego leży gmina Dolsk.

Ocena jakości wód została wykonana w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 roku w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych. Stan chemiczny JCWPd – nr 73 został określony jako dobry.

Od zachodu gmina graniczy z OSN Nr15 – zlewnia rzeki Rów Racocki. Na obszarze zlewni Rowu Racockiego wody wrażliwe stanowią zlewnie jezior Zbęchy i Mórka. Stężenie średnie azotanów w okresie wegetacyjnym w jeziorach kształtowało się poniżej 2,20 mg NO₃/l. Stwierdzono eutrofizację wód ze względu na zawartość azotu ogólnego i chlorofilu a.

Wody podziemne badano w miejscowości Mórka, w studni ujmującej płytkie wody gruntowe. Tak jak w latach poprzednich stwierdzono przekroczenie 50 mg NO₃/l przez cały okres badań, stężenie azotanów mieściło się w przedziale 65,4 i 75,58 mg/l (średnia 68,5 mg/l).

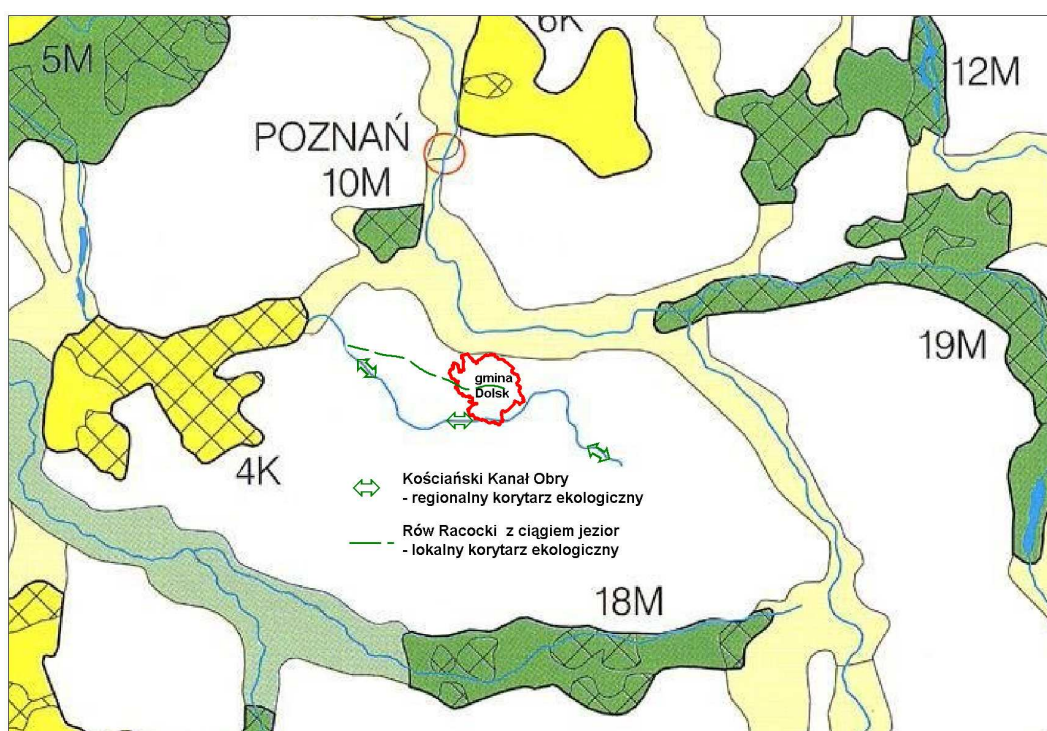
2.2.5. System powiązań przyrodniczych, środowisko biotyczne

Jedną z przyczyn degradacji środowiska przyrodniczego jest dzielenie przestrzeni na izolowane obszary. Aby przeciwdziałać temu niekorzystnemu zjawisku stworzono koncepcję łączenia bogatych i dobrze zachowanych ekosystemów korytarzami ekologicznymi w *Ekologiczny System Obszarów Chronionych*. Zadaniem tych korytarzy jest umożliwienie migracji organizmów żywych.

W skład Krajowej Sieci Ekologicznej, podobnie jak w skład Europejskiej Sieci Ekologicznej wchodzi:

- obszary węzłowe – jednostki wyróżniające się z otoczenia bogactwem ekosystemów o charakterze zbliżonym do naturalnego, od seminaturalnych i antropogenicznych bogatych w gatunki roślin i zwierząt, do tradycyjnych agrocenoz;
- korytarze ekologiczne – struktury przestrzenne, które umożliwiają rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi oraz terenami przylegającymi do nich.

Gmina Dolsk leży pomiędzy doliną Warty – krajowym korytarzem ekologicznym, a doliną Kościańskiego Kanału Obry – korytarza regionalnego. Ciąg jezior w części centralnej gminy, połączonych siecią kanałów oraz Rowem Racockim (Rowem Wyskoć) tworzy lokalny korytarz ekologiczny. Wymienione korytarze zapewniają łączność z obszarami o większej bioróżnorodności: Obszarem Wielkopolskim (10M), o znaczeniu międzynarodowym, oraz Obszarem Pojezierza Leszczyńskiego - węzłem ekologicznym rangi krajowej (4K).

Źródło: Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET Polska.

Szata roślinna gminy Dolsk jest dość urozmaicona. Lasy wraz z zadrzewieniami i zakrzewieniami stanowią 19,87 %. Największe kompleksy leśne porastające obszary wysoczyznowe występują we wschodniej części gminy. Pozostałe kompleksy leśne związane są w większości z obniżeniami dolinnymi: Kościańskiego Kanału Obry, doliny rynnowej o przebiegu równoleżnikowym w centralnej części gminy oraz doliny rynnowej jeziora Grzymiśławskiego.

Na terenie gminy znajduje się 13 parków. Są to parki w: Dolsku, Międzychodzie, Mełpine, Wieszczyźnie, Rusocinie, Lubiatówku, Trąbinku, Ostrowieczku, Błażejewku, Pokrzywnicy, Brzeźnicy, Mszczycynie, Małachowie. W niektórych zachowały się cenne drzewostany, a niektóre z okazałych drzew objęto ochroną prawną jako pomniki przyrody.

Z obniżeniami dolinym związane są użytki zielone, które na terenie gminy stanowią 12,21%. W sąsiedztwie jezior łąki łączą się z roślinnością przybrzeżną i wynurzoną, stanowiąc naturalne strefy buforowe. Pozostałe elementy szaty roślinnej to zieleń cmentarna, wszelkiego rodzaju ciągi zadrzewień, sady i ogrody, sezonowe uprawy polowe.

Z charakterem szaty roślinnej w znacznym stopniu związana jest fauna. Na terenie gminy występują gatunki typowe dla terenów nizinnych. „Jeziora Dolskie” to obszar ważny dla ptaków. W rejonie tym mają lęgowiska ptaki wodno - błotne m.in. bąk (5-6 huczących samców), gęgawa (kilkanaście par), błotniak stawowy (7 par), żuraw (3-4 pary), zielonka (3 pary), wodnik (22 pary), podróżniczek (9 par). Obszary ważne dla ptaków znajdują się również poza granicami gminy. Od strony wschodniej z obszarem gminy graniczy obszar ważny dla ptaków „Dolina Obry koło Jaraczewa”. Jest to obszar gniazdowania ptaków łąk, między innymi błotniaka łąkowego, derkacza, bociana białego (ponadto jego stad niełęgowych i sejmików). Jest to również miejsce żerowisk gęsi zbożowych, białoczelnych i gęgaw (ponad 10 tys. os.). W odległości około 3,8 km na zachód znajduje się obszar ważny dla ptaków „Rów Wysokość”. Jest to miejsce lęgów błotniaka stawowego (4–5 par), gęgawy (4–10 par), żurawia (4–5 par), łabędzia niemego (2–6 par), bąka (3–4 pary), bączka (1 para), perkoza rdzawoszyjnego (1 para), krakwy (1–2 pary), cyranki (1 para.). Żerowisko oraz noclegowisko gęsi zbożowych i białoczelnych gromadzące do około 1200 osobników. Na północ od gminy, w dolinie Warty znajdują się kolejne obszary ważne dla ptaków: „Ostoja Rogalińska”, oraz „Dolina Środkowej Warty”. „Ostoja Rogalińska to lęgowisko rzadkich gatunków ptaków – kania ruda (9 par), kania czarna (5), bielik (2–3 pary), rybitwa czarna (do 40 par). Na Jeziorze Góreckim znajduje się noclegowisko gęsi białoczelnych i zbożowych gromadzące do 8 tys. osobników. Gęsi te żerują na polach w okolicach Rosnówka na terenie ostoji oraz na polach koło Bieganowa. „Dolina Środkowej Warty to jedno z najważniejszych w zachodniej Polsce miejsc gniazdowania ptaków wodno – błotnych. W obrębie woj. wielkopolskiego gniazduje m.in. bąk (37 par), bocian biały (> 100 par), gęgawa (90–100 par), bielik (2 pary), błotniak stawowy (85 par), błotniak łąkowy (15 par), derkacz (ok. 65 samców), żuraw (10–20 par), rybitwa białowąs (do 100 par), rybitwa czarna (100–150 par). Jest to jedna z najważniejszych w Polsce tras migracyjnych ptaków. W czasie wędrówek gromadzi się tu m.in. do około 10 tys. gęsi zbożowych, białoczelnych i gęgaw, 1200 batalionów, 400 siewek złotych. Charakterystyki obszarów ważnych dla ptaków dokonano w oparciu o opracowanie „Obszary ważne dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji na terenie województwa wielkopolskiego” (Wylegała P., Kuźniak S., Dolata P. T. – 2008).

2.2.6. Obszary i obiekty chronione

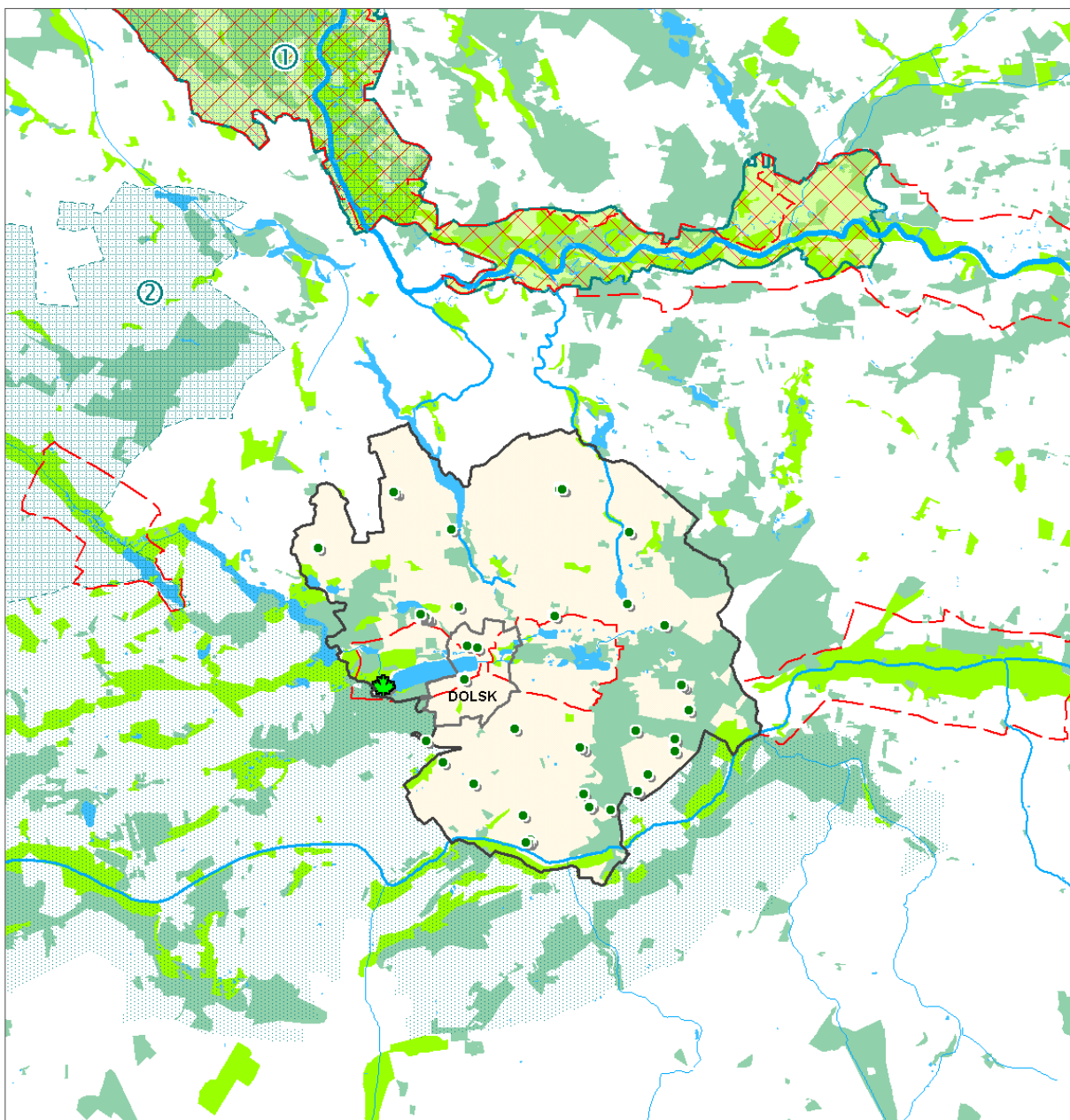
W rozdziale tym omówiono zasady ochrony poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego i kulturowego wynikające z ustawy o ochronie przyrody, ustawy Prawo wodne, ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

2.2.6.1. Ochrona przyrody

Ochrona przyrody obecnie realizowana jest na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (tj. Dz.U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.). Ochrona przyrody, w jej rozumieniu polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody. Realizuje się to między innymi poprzez wprowadzanie różnych form ochrony. Na terenie gminy Dolsk są to: rezerwat florystyczny „Miranowo” o pow. 4,78 ha utworzony w 1971 r. w celu ochrony wapniolubnej roślinności łąkowo - bagiennej. Status pomników przyrody posiada 56 obiektów, w tym 20 utworzonych na podstawie uchwały rady gminy (według GUS 2009).

Od południa i zachodu gmina Dolsk graniczy z Krzywińsko – Osieckim Obszarem Chronionego Krajobrazu wraz z zadrzewieniami gen. D. Chłapowskiego i kompleksem leśnym Osieczna – Góra. Około 3,5 km od granic zachodnich znajduje się Park Krajobrazowy im. gen. D. Chłapowskiego, a w odległości około 5,5 km na północ, w dolinie Warty - Rogaliński Park Krajobrazowy. Dolinę Warty objęto również ochroną prawną jako obszary Natura 2000: „Ostoja Rogalińska” (PLB300017), „Rogalińska Dolina Warty” (PLH300012).

POŁOŻENIE GMINY DOLSK NA TLE PRZYRODNICZYCH OBSZARÓW CHRONIONYCH

2.2.6.2. Środowisko kulturowe

Na terenie gminy Dolsk znajdują się obiekty wpisane do rejestru zabytków (tab. 8) oraz obiekty wpisane do ewidencji zabytków. Problematykę opieki nad zabytkami na terenie gminy reguluje „Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Dolsk na lata 2008-2011” przyjęty Uchwałą Nr XXVI/148/08 Rady Miasta i Gminy Dolsk z dnia 24 września 2008 r.

Ochroną prawną objęto najcenniejsze obiekty sakralne, zespoły dworsko-parkowe oraz, nieliczne budynki mieszkalne.

Najcenniejszym i najstarszym kościołem jest XV wieczny kościół parafialny p.w. Św. Michała Archanioła w Dolsku, wzniesiony ok. 1460 roku z fundacji bpa poznańskiego Andrzeja z Bnina. Do najcenniejszych zabytków należą również dwa zachowane XVII wieczne kościoły drewniane: kościół fil. p.w. Św. Ducha w Dolsku i kościół p.w. Św. Jakuba w Błażejewie. Pozostałe dwa obiekty to kościół parafialny dawnej wsi Banie – obecny pochodzący z 2 poł. XVIII wieku kościół fil. p.w. Św. Wawrzyńca w Dolsku i wzniesiony w 1908 roku kościół p.w. Św. Rocha w Wieszczyźnie.

Na terenie gminy znajduje się 17 zespołów dworskich, z czego 6 wpisanych zostało do rejestru zabytków. Cenne zespoły rezydencjonalne tworzą położone w parkach krajobrazowych dwory w: Lubiatówku, Mełpinie, Ostrowiecznie i Rusocinie.

Ważnym elementem zabytkowym i krajobrazowym na obszarze gminy są parki podworskie. W gminie zachowało się 12 parków, w tym dwa w granicach miasta Dolska; park w zespole dworsko – parkowym przy ul. Podrzekta i park przy willi „Azaria” przy ul. Śremskie Przedmieście 23. Z 12 istniejących, wpisem do rejestru objętych jest 10 parków, zachowanych w zespołach dworsko–parkowych.

W gminie Dolsk znajduje się 10 historycznych, zewidencjonowanych cmentarzy. Pięć z nich to cmentarze rzymsko–katolickie, w tym dwa przykościelne w Dolsku i Wieszczyźnie, a pozostałe pięć to cmentarze ewangelickie zlokalizowane w: Nowieczku, Ostrowiecznie, Podrzekcie, Księginkach i Trąbinku. Żaden z zachowanych cmentarzy nie jest wpisany do rejestru zabytków.

Poza obiektami wpisanymi do rejestru zabytków, 258 obiektów znajduje się w ewidencji zabytków, z tego 136 w mieście. Najczęściej są to budynki mieszkalne, zespoły dworsko-folwarczne, budynki przemysłowe, budynki szkolne, wiatraki – obiekty pochodzące z XIX i I-ej poł. XX wieku.

Tab. 8. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków

Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru i data	
Dolsk	założenie urbanistyczne	2526/A z 23.02.1956	
	kościół fil. p.w. św. Ducha, drewn., 1618, XVII	159/A z 17.07.1968	
	zespół kościoła par. p.w. św. Michała, XIV-XIX obejmujący: - kościół - dzwonnice - ogrodzenie z bramą - plebanie i oficynę plebani	2418/A z 16.01.1953 838/A z 16.02.1970 838/A z 16.02.1970 157/A z 16.07.1968	
	kościół fil. p.w. św. Wawrzyńca, mur.-drewn., 2 poł. XVII, XVIII	837/A z 16.02.1970	
	dom, Rynek 23, pocz. XIX	1160/A z 22.06.1970	
	dwór, tzw. „Azaria” – ul. Śremskie Przedmieście 23, 1903	1716/A z 23.04.1975	
	park dworski, k. XIX, ul. Podrzekta	2016/A z 25.08.1985	
	Lubiatówko	zespół dworski, 1 poł. XIX, XX: - dwór - park - spichrz	848/A z 16.02.1970 1990/A z 15.01.1985 2240/A z 08.09.1992
Mełpin		zespół dworski, XIX, XX (dwór i park)	1897/A z 09.07.1982
Międzychód		zespół dworski, XVIII, 1 poł. XIX (dwór i park)	1940 z 08.06.1984
Mszczyszyn	park dworski, XVIII/XIX	2027/A z 19.09.1985	
Ostrowieczko	zespół dworski, 1 poł. XIX: - dwór - park	876/A z 18.02.1970 1946/A z 03.09.1984	
Rusocin	zespół dworski: - oficyna, XVIII - park, poł. XIX	1021/A z 12.03.1970 1939/A z 1984	
Trąbinek	park, 2 poł. XIX	2010/A z 05.08.1985	
Wieszyszyn	kościół par. p.w. św. Rocha, 1908	2623/A z 30.06.1997	
	park dworski, 2 poł. XIX	1947/A z 31.08.1984	

Teren dzisiejszej gminy Dolsk był atrakcyjny dla osadnictwa w pradziejach i we wczesnym średniowieczu, na co wskazuje znaczne zagęszczenie stanowisk archeologicznych. Osadnictwo na tym obszarze lokalizowane było głównie wzdłuż krawędzi i stoków dolin, m.in. doliny Kanału Obry oraz mniejszych cieków w okolicach wsi Trąbinek, Kotowo i Nowieczek. Stanowiska archeologiczne odnotowano także wzdłuż brzegów jezior Wielkie Dolskie, Trąbinek, Ostrowieczno, Nowiec, Mełpińskie i Lubiatówko. Wyraźne skupisko pozostałości po dawnym osadnictwie odnotowuje się w okolicy miejscowości Dolsk, Mełpin, Mszczyszyn, Ostrowieczno, Księginki, Kotowo, Trąbinek, Nowieczek.

Najstarsze ślady osadnictwa związane są z okupowaniem przez krótkotrwałe obozowiska mezolitycznych społeczności myśliwsko-rybackich krawędzi małych dolin w pobliżu wsi Nowieczek, Ostrowieczno, Lubiatowo i Mszczyszyn.

Na uwagę zasługuje osada neolityczna w Małachowie. Wśród punktów osadniczych z epoki brązu szczególną wartość reprezentują osady kultury łużyckiej w Mełpinie, Kotowie, Trąbinku i Mszczyszynie oraz cmentarzysko ludności kultury łużyckiej w Małachowie. Z okresu wpływów rzymskich (epoka żelaza) pochodzą rozległe osady w Księginkach i Pokrzywnicy. Obszary wokół miejscowości Kotowo, Dolsk, Nowieczek, Ostrowieczno, Mełpin i Księginki należy uznać

za domenę osadnictwa wczesno- i późnośredniowiecznego oraz funkcjonującego w czasach nowożytnych.

Zespoły osadnicze tworzą osady powiązane z grodziskami wczesnośredniowiecznymi w Lubiatowie i Ostrowiecznie.

Na terenie gminy znajduje się 481 stanowisk archeologicznych, w tym: 7 grodzisk, 442 osady, 31 cmentarzysk; trzy z nich wpisano do rejestru zabytków (tab. 9).

Tab. 9. Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków

Nazwa stanowiska	Obiekt	Nr rejestru
Ostrowieczno, stan. 1, AZP 61-29/227	grodzisko kultury łużyckiej	749/A (1969 r.)
Masłowo, stan. 1, AZP 61-29/96	cmentarzysko ciałopalne	1990/A (1985 r.)
Lubiatowo, stan. 1, AZP 61-28/125	grodzisko stożkowate	2056/A (1986 r.)

W gminnym programie opieki nad zabytkami zidentyfikowano zagrożenia dla zabytków nieruchomych w gminie, a najważniejsze z nich związane są z:

- Brakiem obejścia drogowego miasta Dolska. Droga wojewódzka nr 434 stanowi dawny trakt przebiegający ulicą Św. Ducha przez tereny zabudowy historycznego śródmieścia, natężenie ruchu samochodowego, głównie ciężarowego, stwarza realną groźbę powstania nieodwracalnych zniszczeń dawnej tkanki mieszkaniowej. Istnieje pilna potrzeba podjęcia inwestycji związanej z wyprowadzeniem ruchu poza miasto.
- Lokalizacją nowych obiektów – dominant w krajobrazie (wieże telefonii komórkowej i elektrowni wiatrowych) stanowiących konkurencję dla zabytkowej architektury – wież kościołów, będących historycznymi dominantami obszarów wiejskich.
- Degradacją obiektów zabytkowych oraz historycznego wnętrza urbanistycznego i zespołu budowlanego Dolska, jak również pozostałych obiektów z terenu gminy posiadających walory historyczne - spowodowana prowadzonymi nieumiejętnie adaptacjami i remontami obiektów zabytkowych oraz wprowadzaniem elementów obcych stylowi.
- Brakiem środków finansowych na rewaloryzację i utrzymanie obiektów zabytkowych. Szczególnie zagrożone są parki w Trąbinku, Mszczyczynie, Małachowie oraz tereny dawnych cmentarzy głównie ewangelickich lub miejsca po nich. Dewastacji podlegają cmentarze w Nowieczku, Ostrowiecznie, Podrzekcie, Księginkach i Trąbinku.

2.2.7. Klimat

Według regionalizacji klimatycznej W. Okołowicza gmina Dolsk leży w obrębie regionu śląsko-wielkopolskiego, reprezentującego obszar przewagi wpływów oceanicznych. Amplitudy temperatur są mniejsze niż w Polsce, wiosna wczesna i ciepła, długie lato, zima łagodna i krótka z nietrwałą pokrywą śnieżną (ca 58 dni). Długość okresu wegetacyjnego wynosi 220 dni. Średnia miesięczna temperatura powietrza wynosi od 8,0 do 8,2°C, średnia najcieplejszego miesiąca (lipca) od 17°C do 18,1°C, a średnia temperatura stycznia od (-3) do (-2,8) C°.

Wilgotność względna powietrza kształtuje się podobnie jak na obszarze całego kraju; wartości najwyższe notuje się w okresie od października do stycznia (84-88%), minimum

przypada na czerwiec i lipiec (72-74%). Jeśli chodzi o zachmurzenie, to najwyższe wartości notuje się również w okresie jesienno – zimowym, a najniższe we wrześniu i czerwcu.

Opady kształtują się nieco poniżej średniej krajowej. Maksimum przypada w maju i sierpniu, a najniższe sumy przypadają na miesiące zimowe (styczeń). Roczna suma opadów wynosi ca 550 mm.

Podobnie jak na terenie całego kraju przeważają wiatry zachodnie. Udział wiatru z sektora zachodniego (NW-SW) wynosi około 50 %. Najrzadziej występują wiatry północne i północno – wschodnie (poniżej 15%). Prędkości wiatrów są zróżnicowane, największe charakteryzują wiatry zachodnie, najmniejsze wiatry południowo – wschodnie i wschodnie.

Na charakter klimatu lokalnego wpływa między innymi rzeźba terenu, sposób jego użytkowania, obecność wód, charakter szaty roślinnej. Obszary wyniesione charakteryzują się wyrównanymi warunkami termicznymi, równomiernym nasłonecznieniem, małą wilgotnością i korzystną wymianą powietrza. Są zatem korzystne zarówno dla użytkowania rolniczego jak i dla osadnictwa.

Ciągi dolinne są miejscami gromadzenia i przemieszczania się mas chłodnego powietrza, charakteryzują się większą wilgotnością powietrza, niższymi temperaturami minimalnymi, skłonnością do mgieł i inwersji temperatur.

Tereny zalesione charakteryzują się dobrymi warunkami termicznymi i wilgotnościowymi o zmniejszonych dobowych wahaniami, nieco gorszymi warunkami solarnymi z uwagi na zacienienie. Są to jednak tereny o powietrzu wzbogaconym w tlen, ozon, olejki eteryczne podnoszące komfort bioklimatyczny.

2.2.8. Jakość powietrza

Zanieczyszczeniem powietrza jest wprowadzenie do atmosfery substancji stałych, ciekłych lub gazowych w ilościach, które mogą ujemnie wpłynąć na zdrowie człowieka, klimat, przyrodę żywą, glebę, wodę lub spowodować inne szkody w środowisku.

O stanie powietrza decyduje wielkość i przestrzenny rozkład emisji ze wszystkich źródeł. Zanieczyszczenia powietrza mogą wpływać na stan zdrowia ludzi, faunę, florę, środowisko gruntowo – wodne. Można je podzielić na następujące grupy:

- zanieczyszczenia podstawowe (dwutlenek siarki, dwutlenek azotu i pył) powstają głównie podczas spalania paliw w kotłowniach lokalnych, paleniskach domowych, charakteryzujące się wyraźną zmiennością w ciągu roku – w sezonie zimowym (grzewczym) następuje wzrost ilości emitowanych zanieczyszczeń na skutek wzrostu ilości spalanych paliw, głównie węgla kamiennego;
- zanieczyszczenia specyficzne powstające w wyniku procesów technologicznych;
- zanieczyszczenia emitowane ze źródeł mobilnych pochodzące ze spalania paliw silnikowych: tlenek węgla (CO), dwutlenek węgla (CO₂), tlenki azotu i węglowodory oraz zanieczyszczenia pyłowe pochodzące ze ścierania opon, hamulców, nawierzchni drogowych zawierające m.in.: ołów, kadm, nikiel i miedź;
- zanieczyszczenia wtórne powstające w wyniku reakcji i przemian emitowanych substancji w atmosferze.

W bilansie energetycznym do celów grzewczych istotny jest udział paliw niskoemisyjnych, w tym przede wszystkim gazu ziemnego. Gmina Dolsk posiada bardzo ubogą sieć rozdzielczą gazu (podłączone 4 miejscowości, w tym m. Dolsk). Z gazu sieciowego do celów grzewczych korzystało w 2009 r. zaledwie 49 gospodarstw domowych.

Podstawowymi nośnikami energii w gminie (cele grzewcze i socjalno-bytowe) są węgiel kamienny (84%) oraz paliwa gazowe (5% gaz ziemny i 6% gaz płynny). Pozostałe paliwa zaspokajają łącznie poniżej 5% zapotrzebowania na energię pierwotną.

O stanie jakości powietrza atmosferycznego decydują głównie źródła tzw. niskiej emisji sektora komunalno-bytowego: kotłownie lokalne i indywidualne oraz paleniska domowe.

Zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł mobilnych dotyczą przede wszystkim otoczenia drogi wojewódzkiej nr 434 i mogą być uciążliwe lokalnie, szczególnie na terenach zwartej zabudowy zlokalizowanej po obydwu stronach drogi, w określonych sytuacjach meteorologicznych (gorsze warunki aerosanitarne).

Na terenie gminy nie występują znaczące, punktowe źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu opracowuje oceny roczne jakości powietrza w województwie wielkopolskim w odniesieniu do stref, których układ określony został w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 marca 2008 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz.U. Nr 52, poz. 310).

Oceny te dotyczące roku 2010, przeprowadzono w odniesieniu do nowych stref, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin. Gmina Dolsk w latach 2008-2009 wchodziła w skład strefy kościańsko-śremskiej, natomiast ostatnia ocena (2010) dokonana została w odniesieniu do jednej strefy – wielkopolskiej, do której zaliczono cały obszar województwa, poza aglomeracją poznańską (aglomeracje pow. 250 tys. mieszkańców) oraz miastem Kalisz (miasta pow. 100 tys. mieszkańców).

Klasyfikacji stref dokonuje się na podstawie oceny poziomu monitorowanych substancji, sprawdzając czy są dotrzymane lub przekraczane przewidziane prawem poziomy dopuszczalne, docelowe oraz poziomy celów długoterminowych.

Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia jak i kryteriów dla ochrony roślin, dla wszystkich substancji podlegających ocenie, jest zaliczenie strefy do jednej z poniższych klas:

- do klasy A – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych;
- do klasy B – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- do klasy C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe powiększone o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe;

- do klasy D1 – jeżeli poziom stężeń ozonu nie przekracza poziomu celu długoterminowego;
- do klasy D2 – jeżeli poziom stężeń ozonu przekracza poziom celu długoterminowego.

Zaliczenie strefy do określonej klasy zależy od stężeń zanieczyszczeń występujących na jej obszarze i wiąże się z wymaganiami dotyczącymi działań na rzecz poprawy jakości powietrza lub na rzecz utrzymania tej jakości. Wynik klasyfikacji nie powinien być utożsamiany ze stanem jakości powietrza na obszarze całej strefy; np. klasa C może oznaczać lokalny problem związany z daną substancją.

Najbliżej położony punkt pomiarowy sieci monitoringu regionalnego (pomiar pasywny) znajduje się w Dobczynie gm. Śrem (około 8 km od m. Dolska). W 2010 roku średnioroczne stężenie dwutlenku siarki (SO₂) i dwutlenku azotu (NO₂) wynosiło odpowiednio: 7,9 i 19,5 µg/m³, nie powodując przekroczenia dopuszczalnych norm.

Pod kątem ochrony zdrowia dla poziomu dopuszczalnego: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla oraz poziomu docelowego kadmu, arsenu, niklu i ozonu strefę wielkopolską zaliczono do klasy A. W przypadku poziomu celu długoterminowego określonego dla ozonu strefę zaliczono do klasy D2.

Ze względu na przekraczanie poziomów dopuszczalnych stężenia pyłu PM10 strefę wielkopolską zaliczono do klasy C, a ze względu na poziom stężeń pyłu PM2,5 (oceniany po raz pierwszy) strefę wielkopolską zaliczono do klasy B.

Przekroczenia poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu zadecydowały o zaliczeniu strefy wielkopolskiej do klasy C.

W oparciu o kryteria określone dla ochrony roślin, ze względu na poziom średnich rocznych stężeń dwutlenku siarki i tlenków azotu strefę wielkopolską zaliczono do klasy A, natomiast ze względu na określone poziomy dla ozonu: docelowy i celu długoterminowego, strefę wielkopolską zaliczono do klasy C.

Ozon jest zanieczyszczeniem wtórnym powstającym w większych stężeniach przy sprzyjających warunkach meteorologicznych, w atmosferze zawierającej substancje uczestniczące w procesie powstawania ozonu w troposferze (tlenki azotu, węglowodory). Pomiarzy ozonu prowadzone są przez WIOŚ Poznań na stacjach miejskich w Poznaniu i Koninie oraz pozamiejskich w Krzyżówce pow. gnieźnieński i Mścigniewie pow. leszczyński.

2.2.9. Klimat akustyczny

Wymagane standardy dotyczące klimatu akustycznego określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. Nr 120, poz. 826). Rozporządzenie podaje dopuszczalny poziom hałasu dla poszczególnych rodzajów źródeł (dróg i linii kolejowych, linii elektroenergetycznych, startów, przelotów i lądowań statków powietrznych oraz pozostałych obiektów i grup źródeł hałasu) w stosunku do klas terenu wyróżnionych ze względu na sposób zagospodarowania i pełnione funkcje.

Dopuszczalne poziomy hałasu wyrażone w decybelach (dB) zawierają następujące kategorie wskaźników: L_{AeqD} i L_{AeqN} – równoważne poziomy dźwięku wg charakterystyki A odniesione do

jednej doby (odpowiednio do 16 godzin w ciągu dnia i 8 godz. w ciągu nocy), mające zastosowanie do ustalenia i kontroli warunków korzystania ze środowiska; oraz L_{DWN} i L_N - długookresowe średnie poziomy dźwięku A wyznaczone w ciągu wszystkich dób w roku (dla L_{DWN} z uwzględnieniem pory dnia, wieczoru i nocy, dla L_N z uwzględnieniem pory nocy), mające zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony środowiska przed hałasem.

Klimat akustyczny na terenie gminy kształtuje hałas komunikacyjny – drogowy, przede wszystkim w otoczeniu drogi wojewódzkiej nr 434. Problem uciążliwości hałasu komunikacyjnego na terenie gminy, skala zjawiska nie jest rozpoznana. Jak do tej pory w ramach monitoringu środowiska (WIOŚ) nie prowadzono pomiarów hałasu drogowego. Jedynie znane jest natężenie ruchu drogowego na drogach wojewódzkich pochodzące z GPR (generalnego pomiaru ruchu) - pomiarów wykonywanych w cyklach pięcioletnich, na podstawie których według określonej metodyki możliwe jest prognozowanie natężenia ruchu w innych okresach i dalej oszacowanie poziomów hałasu, w tym szczególnie jego emisji.

Według GPR 2010 na tej drodze, średni dobowy ruch pojazdów (SDR) na odcinku Śrem-Dolsk wynosił 7817, w tym 11,2% stanowiły pojazdy ciężkie. Na odcinku Dolsk – Kunowo ilość pojazdów na dobę wynosiła 5119, w tym 12,4 % to pojazdy ciężkie.

Przeprowadzone analizy akustyczne, wykonywane na potrzeby raportów oddziaływania na środowisko w związku z realizowaną w latach 2010-2012 modernizacją drogi wojewódzkiej nr 434 (odcinek długości 42,791 km relacji Śrem – skrzyżowanie z DK nr 36; ok. 13 km na terenie gm. Dolsk) wykazały, że hałas generowany przez ruch pojazdów powoduje przekroczenie wartości dopuszczalnych na granicy terenów wymagających ochrony akustycznej, usytuowanych w bezpośrednim sąsiedztwie drogi w miejscowościach, przez które przebiega. Z dokonanych pomiarów oraz obliczeń poziomu hałasu wynikało, że w odległości ok. 10 m od drogi równoważny poziom hałasu w ciągu dnia wynosił 66 dB(A), a w ciągu nocy blisko 56 dB(A). Strefa określona izofoną 55 dB(A) dla pory dziennej wyniosła około 75 m od drogi, a dla pory nocnej wyznaczonej izofoną 50 dB(A) - około 30 m.

Stosunkowo niewielkie natężenie ruchu na drogach powiatowych i gminnych, a także na drodze wojewódzkiej nr 437 (Dolsk-Koszkowo), przy jej przebiegu przez tereny niezurbanizowane – nie powinno być źródłem ponadnormatywnego hałasu dla terenów wymagających ochrony akustycznej.

Wyniki pomiarów hałasu komunikacyjnego prowadzone w większych miastach Wielkopolski wskazują na niewielki wzrost hałasu, pomimo znacznego przyrostu ilości pojazdów. Dzieje się to głównie dzięki podnoszeniu poziomu technicznego produkowanych pojazdów, eliminowaniu z ruchu pojazdów hałaśliwych, zmianach organizacji ruchu oraz poprawie stanu nawierzchni dróg.

Na terenie gminy należy oczekiwać częściowej poprawy klimatu akustycznego (hałas drogowy) w związku z zakończeniem modernizacji drogi nr 434 oraz planowaną w perspektywie przebudową układu komunikacyjnego polegającą na budowie obejścia miasta Dolska (po jego wschodniej stronie) w ciągu tej drogi.

Jeśli chodzi o ewentualną uciążliwość ze strony zakładów produkcyjnych czy usługowych to zachowanie standardów akustycznych należy przede wszystkim do użytkowników urządzeń, instalacji będących źródłami hałasu. Źródła te nie mogą powodować przekraczania standardów jakości środowiska poza terenem, do którego zarządzający ma tytuł prawny. Ponadnormatywny hałas przemysłowy jest skutecznie eliminowany w wyniku działalności inspekcyjnej WIOŚ, w wyniku której podmioty gospodarcze podejmują stosowne działania ograniczające hałas (najczęściej są to: wymiana, modernizacja hałaśliwych urządzeń, obudowa tych urządzeń materiałami dźwiękochłonnymi, budowa ekranów akustycznych, itp.).

2.2.10. Gospodarka odpadami

Zasady gospodarki odpadami w gminie regulują ustalenia planu gospodarki odpadami przyjętego Uchwałą Rady Miasta i Gminy Dolsk Nr XXIV/133/04 z dnia 29 grudnia 2004 roku oraz postanowienia regulaminu utrzymania czystości i porządku przyjętego uchwałą Rady Miasta i Gminy Dolsk Nr XLVII/301/10 z dnia 29 czerwca 2010 roku.

Gminny system gospodarki odpadami komunalnymi opiera się na zorganizowanej zbiórce odpadów zmieszanych prowadzonej metodą pojemnikową i częściowo workową oraz na selektywnej zbiórce odpadów opakowaniowych (papier i tektura, tworzywa sztuczne, szkło, metale) prowadzonej metodą pojemnikowa i workową. Zbiórka odpadów zmieszanych jak i segregowanych odbieranych od mieszkańców odbywa się odpłatnie, na podstawie umów zawartych z operatorem systemu, którym jest Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Śremie. W gminie ponadto prowadzona jest zbiórka odpadów wielkogabarytowych, odpadów niebezpiecznych znajdujących się w strumieniu odpadów komunalnych, w tym baterii małogabarytowych oraz przeterminowanych leków. Zorganizowaną zbiórką odpadów według stanu na koniec 2010 r. objętych było prawie 98% mieszkańców gminy.

W gminie zbieranych jest około 800 Mg odpadów komunalnych rocznie z czego 90% stanowią niesegregowane odpady komunalne. Około 73% ogółu zbieranych odpadów pochodzi z gospodarstw domowych. Odpady pochodzące z terenu gminy, zebrane w sposób selektywny przekazywane są do odzysku, w tym recyklingu do instalacji położonych poza jej terenem (tworzywa sztuczne, szkło, metale).

Na terenie gminy nie ma również instalacji do unieszkodliwiania odpadów komunalnych. Zebrane niesegregowane odpady komunalne deponowane są na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w miejscowości Mateuszewo w gminie Śrem. Składowisko odpadów komunalnych w Pokrzywnicy, gm. Dolsk eksploatowane było do końca 2005 r. Obiekt został zamknięty i przewidziany jest do rekultywacji w latach 2013-2014.

Składowisko podlega monitoringowi w fazie poeksploatacyjnej obejmującemu badanie wód podziemnych w piezometrach oraz badanie składu wód odciekowych - w zakresie takich parametrów jak: odczyn (pH), przewodność elektrolityczna (PEW), ogólny węgiel organiczny (OWO), metale ciężkie oraz suma wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA). Wyniki badań wód podziemnych, mimo, że wykazywały podwyższoną zawartość niektórych parametrów (pH, PEW, OWO, cynk i ołów) - nie przekraczały dopuszczalnych norm.

Gmina Dolsk jest członkiem Związku Międzygminnego CZO "SELEKT" w Czempiniu, którego celem była budowa zakładu zagospodarowania odpadów w Piotrowie Pierwszym, gm. Czempień. Cały strumień odpadów komunalnych z terenu gminy trafiać będzie do instalacji tego zakładu (2011).

2.2.11. Promieniowanie elektromagnetyczne

Głównymi rodzajami źródeł sztucznych pól elektromagnetycznych występujących w naszym otoczeniu są:

- instalacje wytwarzające pola elektryczne i magnetyczne o częstotliwości 50Hz (linie i stacje elektroenergetyczne);
- instalacje wytwarzające pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 1 kHz do 300 GHz (obiekty radiokomunikacyjne, w tym: stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowych, stacje radiolokacyjne, urządzenia radionawigacyjne).

Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku reguluje rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. (Dz. U. Nr 192, poz. 1883). Natężenie pola elektrycznego w otoczeniu linii elektroenergetycznych zależy od napięcia, wysokości zawieszenia przewodów, wzajemnej odległości pomiędzy zawieszonymi przewodami i ich przekrojów oraz rozpiętości pręseł.

Przez obszar gminy nie przebiega żadna linia napowietrzna wysokiego napięcia 110 kV i powyżej, która mogłaby stanowić źródło promieniowania elektromagnetycznego. Promieniowanie elektromagnetyczne od linii średnich napięć (na terenie gminy 88,4 km linii SN 15 kV) jest pomijalnie małe; np. wielkość maksymalnego natężenia pola elektrycznego pod linią elektroenergetyczną przy napięciu 110 kV wynosi 2,0 – 3,5 kV/m. Wartość dopuszczalna dla miejsc dostępnych dla ludności wynosi 10 kV/m, natomiast dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową 1 kV/m.

Na terenie gminy znajdują się 2 stacje bazowe telefonii komórkowej (w Dolsku). Zasięgi występowania pól elektromagnetycznych o wartościach wyższych od dopuszczalnych w otoczeniu anten stacji bazowych telefonii komórkowych są zależne od mocy doprowadzonej do tych anten i charakterystyk promieniowania tych anten. W otoczeniu typowych stacji bazowych telefonii komórkowej pola elektromagnetyczne o wartościach wyższych od dopuszczalnych występują nie dalej niż kilkadziesiąt metrów od samych anten i na wysokości ich zainstalowania, tj. najczęściej poza miejscami dostępnymi dla ludności.

Dotychczas przeprowadzone badania PEM przez WIOŚ w Poznaniu w wielu miejscach w woj. wielkopolskim - w otoczeniu stacji bazowych telefonii komórkowych (w miejscach dostępnych dla ludności) nie wykazywały przekroczeń dopuszczalnych norm.

Przez zachodnią część gminy (obręby Lubiatowo i Melpin) przebiega radiolinia Domachowo (gm. Gostyń) – Śrem. Sygnał pomiędzy antenami przesyłany jest na znacznej wysokości n.p.t., tj. poza miejscami dostępnymi dla ludności – nie stanowi więc żadnej uciążliwości.

2.2.12. Główne problemy środowiskowe na terenie gminy Dolsk

Środowisko przyrodnicze, w tym jego zasoby, walory, poszczególne elementy i cechy, poddawane jest różnym szkodliwym oddziaływaniom. Podstawowymi źródłami zagrożeń najczęściej są: urbanizacja, brak infrastruktury technicznej, przemysł, transport, rolnictwo. Zagrożenia antropogeniczne zatem są związane z różnymi sposobami korzystania ze środowiska przy jednoczesnym braku właściwych urządzeń infrastruktury technicznej.

W 2009 r. został sporządzony raport z realizacji Programu ochrony środowiska za lata 2005 – 2008. Dokonana ocena pozwala na stwierdzenie, że przyjęte w Programie zadania realizowano w zadowalający sposób, stosownie do uwarunkowań prawnych, organizacyjnych, a przede wszystkim możliwości finansowych gminy.

Najważniejszym problemem do rozwiązania pozostaje nadal budowa systemu kanalizacji sanitarnej i oczyszczania ścieków, co w wydatny sposób powinno przyczynić się do poprawy jakości środowiska wodnego. Te zadania uznano za priorytet w zaktualizowanym programie ochrony środowiska. Do istotnych także zaliczono przeciwdziałanie zanieczyszczeniom obszarowym pochodzącym z rolnictwa, modernizację i odbudowę terenów zieleni szczególnie w aspekcie poprawy warunków retencyjnych jak i ochrony gleb przed erozją (bezleśne agrocenozy na terenach o znacznych spadkach), tworzenie warunków do powstawania odnawialnych źródeł energii (m.in. mpzp pod elektrownie wiatrowe) oraz przeciwdziałanie zagrożeniom powodowanym przez hałas komunikacyjny

Ważnym zadaniem pozainwestycyjnym, które można realizować stosunkowo niskim nakładem kosztów jest stałe podnoszenie świadomości ekologicznej lokalnej społeczności w celu kształtowania zachowań i postaw sprzyjających ochronie środowiska, a także w celu znajdowania sojuszników w podejmowaniu trudnych i kosztownych decyzji przez gminę.

Aktualizując program ochrony środowiska skoncentrowano się na zadaniach priorytetowych dla gminy, wynikających ze zidentyfikowanych problemów (pilnych do rozwiązania), zadań których realizacja wpłynie bezpośrednio na osiągnięcie założonych celów i może w istotny sposób wpłynąć na poprawę stanu środowiska.

Zaktualizowany program ochrony środowiska opiera się głównie na zadaniach własnych nad którymi gmina ma w pełni kontrolę oraz posiada instrumenty prawne, organizacyjno-techniczne i finansowe by je zrealizować. W zaktualizowanym programie nie ujmowano zadań, które nie mają jasno określonych adresatów oraz zadań, na których realizację gmina nie ma żadnego wpływu.

Jasne sformułowanie zadań umożliwia łatwy monitoring i kontrolę ich realizacji poprzez odpowiedni dobór mierników ilościowych i jakościowych. Te z kolei dobrano w taki sposób, by były mierzalne, odzwierciedlały wprost stopień realizacji zadania, gwarantowały możliwość ich łatwego pozyskania (np. GUS) oraz dawały się porównywać w kolejnych latach realizacji programu.

3. Polityka ochrony środowiska

Polityka ochrony środowiska powinna polegać na zapewnieniu zrównoważonego rozwoju poprzez ochronę i poprawę stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego oraz racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody sprzyjające rozwojowi społeczno – gospodarczemu.

Na podstawie diagnozy stanu środowiska w gminie oraz raportów z realizacji dotychczasowego programu ochrony środowiska oraz planu gospodarki odpadami przedstawiono propozycję działań programowych umożliwiających realizację zasady zrównoważonego rozwoju.

Wyznaczone cele i działania przedstawione w niniejszym dokumencie powinny służyć tworzeniu warunków dla takich zachowań społecznych, które polegać będą w pierwszej kolejności na nie pogarszaniu stanu środowiska przyrodniczego na danym terenie, a następnie na jego poprawie. Realizacja wytyczonych celów w programie powinna spowodować zrównoważony rozwój gospodarczy, poprawę warunków życia mieszkańców przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego gminy.

W tej części dokumentu określono główne cele ekologiczne dla gminy Dolsk wynikające z uwarunkowań lokalnych i spójne z Polityką ekologiczną Państwa, Programem Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego, Programem Ochrony Środowiska Powiatu Śremskiego. Dla celów tych określono kierunki działań warunkujących ich osiągnięcie. W dokumentach „nadrzędnych” wskazano jedynie na najważniejsze kierunki działań mające bezpośrednie przełożenie na działania możliwe do podjęcia przez gminę Dolsk, stosownie do uwarunkowań środowiskowych i prawno-organizacyjnych.

Wyboru proponowanych działań dokonano na podstawie kryteriów:

- środowiskowych obejmujących przede wszystkim zgodność z celami i kierunkami działań w ww. dokumentach „nadrzędnych” i gminnych dokumentach o charakterze strategicznym, możliwość ograniczenia zagrożeń dla środowiska i zdrowia mieszkańców, spełnienie międzynarodowych zobowiązań Polski, w tym przede wszystkim wynikających z Traktatu Akcesyjnego;
- organizacyjnych obejmujących głównie efektywność ekologiczną najważniejszych przedsięwzięć, ich ponadlokalne znaczenie, spełnienie określonych wymagań prawnych oraz możliwość pozyskania środków zewnętrznych na ich realizację.

Proponowane działania podzielono na:

- o charakterze systemowym obejmujące przede wszystkim zmierzające do podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców, upowszechniania informacji o środowisku i jego ochronie oraz związane z aspektami ekologicznymi w planowaniu przestrzennym;
- związane z ochroną walorów i zasobów naturalnych, a więc ochronę zasobów przyrodniczych, zasobów wodnych, zasobów geologicznych i ochronę powierzchni ziemi;
- związane z poprawą jakości środowiska, obejmujące działania zmierzające do ochrony poszczególnych jego komponentów oraz przeciwdziałające takim zagrożeniom jak

hałas, promieniowanie elektromagnetyczne, czy możliwości wystąpienia poważnych awarii.

3.1. Działania o charakterze systemowym

Wszelkie działania człowieka są prowadzone w środowisku przyrodniczym, mają więc wpływ na jego stan obecny i przyszły. Chroniąc środowisko należy kierować się zasadą zrównoważonego rozwoju, co oznacza konieczność takiego gospodarowania, aby zachować środowisko w możliwie dobrym stanie dla przyszłych pokoleń. Kryteria rozwoju zrównoważonego powinny być uwzględnione we wszystkich dokumentach strategicznych sektorów gospodarczych i powinny być poddawane strategicznym ocenom oddziaływania na środowisko.

Zasada zrównoważonego rozwoju oznacza również uruchomienie takich mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów oraz do świadomych postaw konsumenckich.

Gwarantem takiego postępowania powinno być świadome i aktywne społeczeństwo jako fundament ustroju demokratycznego. W dziedzinie ochrony środowiska świadome wspólnoty społeczne podejmują liczne lokalne akcje proekologiczne oraz sprawują społeczną kontrolę nad działaniami przedsiębiorstw i instytucji. Aby mogły skutecznie wypełniać tę rolę, jest konieczne zapewnienie im dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, działaniach instytucji w sektorze ochrony środowiska oraz ustawiczne podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Dzisiejsze przepisy prawa gwarantują udział społeczeństwa, w tym w szczególności organizacji ekologicznych, w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska, w opiniowaniu projektów aktów prawnych, a także projektów finansowanych ze środków publicznych, w tym przede wszystkim ze środków Unii Europejskiej.

Dotyczy to także prawa regulującego zagadnienia zagospodarowania przestrzennego, w którym udział społeczeństwa zagwarantowany jest na każdym etapie sporządzania opracowań planistycznych, istotny zwłaszcza na etapie prognozy oddziaływania sporządzanego dokumentu na środowisko. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nakazuje uwzględnianie wymogów ochrony środowiska w całym procesie planowania, zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego.

3.1.1. Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna to wszelkie działania, które zmierzają do kształtowania właściwej postawy społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków.

Zobowiązania do prowadzenia edukacji ekologicznej określa ustawa Prawo ochrony środowiska. Ustanawia ona obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska w programach kształcenia ogólnego we wszystkich typach szkół. Obowiązek popularyzacji ochrony środowiska adresowany jest również do wszystkich środków masowego przekazu. Również nowa ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. wskazuje na konieczność edukacji w zakresie ochrony przyrody.

3.1.1.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa - zakłada podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa prowadzącą do proekologicznych zachowań konsumenckich, prośrodowiskowych nawyków i pobudzenia odpowiedzialności za stan środowiska, organizowania akcji lokalnych służących ochronie środowiska, uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska, zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku.

Województwo Wielkopolskie – za cel główny przyjęto kształtowanie postaw ekologicznych mieszkańców województwa, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz prowadzenie zrównoważonej polityki konsumpcyjnej.

W programie zakłada się konieczność poszerzania sposobów aktywizacji społeczeństwa oraz szkolenia coraz to innych grup zawodowych społecznych, a w szczególności: pracowników administracji, samorządów mieszkańców, nauczycieli szkół wszystkich szczebli, członków organizacji pozarządowych, dziennikarzy, dyrekcji i kadry zakładów produkcyjnych.

Podstawą skuteczności działań edukacyjnych jest rzetelne informowanie społeczeństwa nt. stanu środowiska, np. poprzez wydawanie ogólnodostępnych raportów o stanie środowiska. Istotne jest także komunikowanie się ze społeczeństwem przy podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych.

Powiat Śrem - uznając, że podstawowe znaczenie dla szerokiego, społecznego udziału w realizacji celów ekologicznych ma odpowiednia edukacja ekologiczna oraz zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku, a także stworzenie instytucjonalnego zabezpieczenia dla wyrażania przez społeczeństwo swoich opinii i wpływania na podejmowane, istotne dla środowiska decyzje, za główny cel uznano podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Główny cel przyjęty przez gminę Dolsk to podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

3.1.1.2. Główne kierunki działań

Zadaniem samorządu gminnego jest wspieranie oraz inicjowanie działań edukacyjnych poprzez:

- tworzenie warunków dla wychowania ekologicznego poprzez popularyzację walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy (foldery, broszury informacyjne), łączenie organizowanych imprez z promowaniem wiedzy ekologicznej, np. konkursy, promowanie ekologicznych metod gospodarowania;
- powszechny dostęp do informacji o środowisku w gminie, w tym uczestnictwo w procedurach ochrony środowiska dotyczących sporządzania dokumentów strategicznych, istotnych z punktu widzenia całej społeczności lokalnej (programów, studiów, planów, w tym zagospodarowania przestrzennego).

Tab. 10.1. Harmonogram realizacji zadań

Lp.	Nazwa zadania	Realizator zadania	Okres realizacji
Zadania o charakterze systemowym			
1.	Prowadzenie i wspieranie działań z zakresu edukacji ekologicznej (konkursy, wystawy, szkolenia, itp.) podejmowanych przez różne instytucje i organizacje	gmina, powiat, NGO	zadanie ciągłe
2.	Umożliwienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie	gmina	zadanie ciągłe
3.	Zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do wszystkich dokumentów gminnych o charakterze strategicznym i przeprowadzenia oceny ich oddziaływania na środowisko	gmina	zadanie ciągłe
4.	Uwzględnianie w dokumentach planistycznych gminy (studium uwarunkowań ..., miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego) wyników monitoringu środowiska oraz wymagań ochrony środowiska wynikających z przepisów prawa.	gmina	zadanie ciągłe
5.	Uwzględnianie kryteriów ochrony środowiska przy finansowaniu zadań ze środków publicznych	gmina	zadanie ciągłe
6.	Realizacja planów odnowy miejscowości gminy oraz programu rozwoju turystyki	gmina	2011-2016
7.	Monitoring, ocena i aktualizacja programu ochrony środowiska	gmina	zgodnie z przepisami

3.2. Ochrona zasobów naturalnych gminy

3.2.1. Ochrona przyrody

Ochrona przyrody realizowana jest na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (tj. Dz.U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.). Ochrona przyrody, w jej rozumieniu polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody.

Rola elementów kształtujących system przyrodniczy polega na zapewnieniu prawidłowych warunków funkcjonowania przyrody na terenie gminy, oraz powiązaniu systemu przyrodniczego gminy z otoczeniem. Do elementów kształtujących system przyrodniczy gminy zaliczono obszary leśne i inne tereny zadrzewione, ciągi dolinne cieków z kompleksami łąk oraz ciągi zadrzewień przydrożnych, śródpolnych i wzdłuż cieków pełniące funkcję uzupełniających łączników ekologicznych.

3.2.1.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa – zakłada dokończenie inwentaryzacji i waloryzacji różnorodności biologicznej Polski, co stworzy podstawę do ustanowienia pełnej listy OSO i SOO sieci Natura 2000; zachowanie korytarzy ekologicznych, zwiększanie lesistości.

Województwo Wielkopolskie - za cele główne przyjęto:

1. Zachowanie różnorodności biologicznej i jej racjonalne użytkowanie oraz stworzenie spójnego systemu obszarów chronionych;
2. Zwiększanie lesistości województwa oraz prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej.

Najważniejsze kierunki działań:

- dalsze rozpoznanie obszarów o dużej różnorodności biologicznej w celu ich ochrony prawnej;
- rozbudowa systemu obszarów chronionych w województwie wielkopolskim;
- utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków;

- wzmocnienie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w planowaniu przestrzennym;
- intensyfikacja wdrażania i promocji programów rolnośrodowiskowych;
- renaturalizacja i poprawa stanu zniszczonych ekosystemów, zwłaszcza wodno-błotnych, rzecznych i leśnych;
- prowadzenie szkoleń i edukacji (formalnej i nieformalnej) w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej
- utrzymanie i rozwój terenów zieleni;
- realizacja zrównoważonej gospodarki leśnej;
- prowadzenie zalesień gruntów rolnych;
- ujmowanie w dokumentach planistycznych gruntów do zalesień, wyznaczanie w mpzp granic rolno-leśnych;
- tworzenie spójnych kompleksów leśnych, szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów;
- prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju przez nadleśnictwa i inne instytucje oraz organizacje pozarządowe;
- wdrażanie programu małej retencji na terenach leśnych
- ochrona różnorodności biologicznej w lasach prywatnych.

Powiat Śrem – za główny cel uznano zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności, w tym wzrost lesistości powiatu, a cel ten planuje się osiągnąć poprzez:

- ustanowienie obszarów chronionego krajobrazu na terasach zalewowych rzek, których nie objęto wyższymi formami ochrony;
- przywracanie pierwotnych biotopów na odłogowanych użytkach rolnych;
- wspieranie gmin w ustanawianiu użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych na terenach rolniczych, gdzie występują pozostałości ekosystemów i cennych fragmentów krajobrazu;
- uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego selektywnego dostępu do terenów cennych przyrodniczo;
- wprowadzanie odpowiednich procedur lokalizacyjnych chroniących tereny cenne przyrodniczo przed przeinwestowaniem;
- tworzenie sieci ostoi ptaków;
- tworzenie zwartych systemów leśnych poprzez wyznaczanie granicy polno-leśnej także na gruntach nie będących własnością skarbu państwa;
- promowanie zachowań zgodnych z zasadami ochrony krajobrazu i przyrody.

Głównym celem przyjętym przez gminę Dolsk jest ochrona i wzbogacanie systemu przyrodniczego gminy.

3.2.1.2. Główne kierunki działań

Postępujący rozwój gospodarczy gminy niesie ze sobą niebezpieczeństwo degradacji elementów cennych przyrodniczo oraz zakłócenie funkcjonowania systemu powiązań przyrodniczych. Dlatego też dla realizacji założonego celu niezbędne są dwa kierunki działań: ochrona przyrody oraz utworzenie lokalnego systemu powiązań przyrodniczych.

Spośród elementów przyrodniczych objętych ochroną prawną na terenie gminy Dolsk występują: rezerwat florystyczny „Miranowo” oraz 54 pomniki przyrody. Wskazane jest

wykonanie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy w celu objęcia ochroną prawną najcenniejszych obiektów i obszarów.

Aby zapewnić prawidłowe funkcjonowanie przyrody na terenie gminy wskazane jest również stworzenie lokalnego systemu powiązań przyrodniczych i usankcjonowanie prawne poprzez zapis w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Utworzenie lokalnego systemu powiązań wymagać będzie realizacji następujących zadań:

- zachowanie lokalnych korytarzy ekologicznych: doliny jezior dołskich, doliny Kanału Obry oraz doliny kanału Granicznego poprzez ochronę przed zmianą użytkowania, zalesienie gruntów najłabszych zachowując przy tym cenne ekosystemy nieleśne, ekstensywne użytkowanie łąk;
- zwiększanie powierzchni zieleni poprzez zalesianie gruntów najłabszych, wprowadzanie zadrzewień śródpolnych i przydrożnych, porządkowanie zieleni parkowej oraz zapisy w mpzp wprowadzające obowiązek zachowania minimalnej powierzchni biologicznie czynnej na terenach zurbanizowanych.

3.2.2. Gospodarka zasobami wodnymi

Ustawa Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 (tj. Dz.U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, z późn. zm.) reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi, a także zapobieganie niekorzystnym zmianom naturalnych przepływów wody albo naturalnych poziomów zwierciadła wody.

Gospodarka wodna i ochrona wód dotyczy cieków, rowów, oczek wodnych, stawów oraz ujęć wód podziemnych. Bardzo ważną rolę w stabilizacji stosunków wodnych odgrywa czasowe zatrzymywanie części wody na powierzchni (retencja powierzchniowa) lub w głębszych warstwach podłoża (retencja podziemna). Retencji sprzyja przepuszczalne podłoże, obecność obszarów o dużych zdolnościach retencyjnych (równiny torfowe), pokrycie szatą roślinną. Elementem korzystnym są jeziora oraz liczne stawy i oczka wodne o funkcji retencyjnej, przeciwpożarowej, hodowlanej.

3.2.2.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa - główny kierunek działań to: racjonalne gospodarowanie zasobami wody - dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.

Województwo Wielkopolskie - głównym celem ekologicznym przyjętym dla województwa jest zrównoważone użytkowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą, który osiągnąć zostanie poprzez następujące kierunki działań:

- wdrażanie dyrektywy powodziowej w regionie wodnym Warty,
- objęcie ochroną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych rzek,
- przebudowa, rozbudowa i budowa wałów przeciwpowodziowych,
- budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych,

- budowa obiektów małej retencji,
- modernizacja melioracji szczegółowych,
- budowa przepławek dla ryb,
- ustanawianie i odpowiednie zagospodarowywanie stref ochronnych ujęć wód podziemnych.

Powiat Śrem - główny cel ekologiczny to: zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, zwiększenie zasobów wody w zlewniach oraz ochrona przed powodzią. Do osiągnięcia celu niezbędne są następujące działania:

- współdziałanie w wprowadzeniu zintegrowanego systemu zarządzania zasobami wodnymi;
- wyznaczenie i ujęcie w planach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych;
- odbudowa zdewastowanych obiektów małej retencji oraz budowa nowych obiektów;
- przywrócenie prawidłowego funkcjonowania systemów melioracji.

Głównym celem w zakresie ochrony środowiska wodnego przyjętym przez gminę Dolsk jest zabezpieczenie zasobów wód powierzchniowych i podziemnych w odpowiedniej ilości i dobrej jakości.

3.2.2.2. Główne kierunki działań

Cel ten może być osiągnięty poprzez:

- modernizację ujęć i źródeł wody,
- ochronę ujęć wody,
- poprawę warunków retencyjnych oraz racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi,
- ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych,
- sanitację gminy.

Wszystkie jednostki osadnicze na terenie gminy Dolsk są zwodociągowane (korzystają głównie z wodociągów komunalnych, w sporadycznych przypadkach z zakładowych – prywatnych). Po realizacji inwestycji wodociągowej Ostrowieczno-Lipówka wszystkie miejscowości gminy korzystać będą z wodociągów komunalnych. Wyjątek stanowią będą pojedyncze budynki znacznie oddalone od terenów zainwestowanych, których mieszkańcy zaopatrują się w wodę z własnych studni.

Na terenie gminy obecnie czynne są cztery ujęcia komunalne (systemy zbiorowego zaopatrzenia w wodę). Są to: Ostrowieczno, Małachowo, Wieszczyżyn i Gawrony.

Na terenie gminy prawie 71% powierzchni stanowią użytki rolne. W okresach wegetacyjnych odczuwany jest częściowy deficyt wody. Dla poprawy warunków retencyjnych zaleca się:

- Zachowanie i odbudowa małych i okresowych zbiorników wodnych - głównie stawów wiejskich i oczek wodnych, wprowadzanie obudowy biologicznej brzegów.
- Zalesianie nieużytków i gruntów najslabszych, rekultywowanie wyrobisk poeksploatacyjnych poprzez zalesienie.
- Zagospodarowywanie wód opadowych i roztopowych na terenie posesji.

- Propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody przez działania edukacyjno – promocyjne.

3.2.3. Ochrona powierzchni ziemi

Ochrona powierzchni ziemi polega na zapewnieniu jak najlepszej jej jakości, poprzez: racjonalne gospodarowanie, zachowanie wartości przyrodniczych, zachowanie możliwości produkcyjnego wykorzystania, ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania oraz doprowadzenie jakości gleby do wymaganych standardów, bądź utrzymanie tych standardów.

Potencjalny wpływ na degradację gleb mogą mieć następujące czynniki: rodzaj skały macierzystej, konfiguracja terenu, intensywne użytkowanie rolnicze, niewłaściwy dobór roślin uprawnych, niewłaściwy sposób nawożenia. Na terenie gminy mogą mieć miejsce następujące rodzaje degradacji gleb:

- degradacja fizyczna spowodowana erozją wodną lub wietrzną, która dotyczy terenów bezleśnych użytkowanych rolniczo, szczególnie na terenach o większych spadkach (dolinki erozyjne);
- degradacja geomechaniczna dotycząca terenów zabudowanych, wyrobisk poeksploatacyjnych, nieczynnego składowiska odpadów komunalnych;
- degradacja hydrologiczna polegająca na przesuszeniu lub zawodnieniu gruntów spowodowana obniżeniem poziomu wód gruntowych, tworzeniem się rozlewisk w sąsiedztwie cieków;
- degradacja biologiczna spowodowana wprowadzaniem do gleby obornika, gnojowicy, osadów ściekowych, składowaniem odpadów komunalnych;
- degradacja chemiczna polegająca na zanieczyszczeniu gleb przez alkalizację lub zakwaszenie, zanieczyszczenie substancjami toksycznymi i metalami ciężkimi. Za gleby zdegradowane uznaje się gleby silnie zakwaszone i o bardzo niskiej zawartości przyswajalnych składników.

3.2.3.1. Cele ekologiczne i kierunki działań

Polityka Ekologiczna Państwa - ochrona powierzchni ziemi poprzez rozpowszechnianie dobrych praktyk rolniczych, przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, zwiększanie skali rekultywacji.

Województwo Wielkopolskie - główny cel to ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez:

- przestrzeganie zasad dobrej praktyki rolniczej w zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo;
- wdrażanie programów rolnośrodowiskowych uwzględniających działania prewencyjne w zakresie ochrony gleb, w tym erozji gleb;
- wspieranie i rozwijanie rolnictwa ekologicznego;
- ochrona gruntów ornych (przeciwdziałanie przeznaczaniu gruntów ornych na cele nierolnicze);
- minimalizacja negatywnego wpływu działalności gospodarczej na stan powierzchni ziemi;

- kontynuacja i rozwój monitoringu środowiska glebowego w województwie;
- rewitalizacja terenów zdegradowanych.

Powiat Śrem - za najważniejszy cel w tym zakresie uznano: ochronę powierzchni ziemi, w tym powierzchni biologicznie czynnej i gleb przed degradacją. Cel ten zrealizowany zostanie poprzez następujące działania:

- zagospodarowanie gleb w sposób odpowiadający ich przyrodniczym walorom i klasie bonitacji;
- lepszym dostosowaniu do naturalnego, biologicznego potencjału, formy ich zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji;
- wdrożenie i upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej;
- zalesianie gruntów marginalnych, nieprzydatnych do produkcji rolniczej;
- przygotowanie materiałów informacyjnych o obszarach perspektywicznych dla poszukiwania, dokumentowania i eksploatacji złóż surowców;
- rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.

Głównym celem przyjętym przez gminę Dolsk jest ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją.

3.2.3.2. Główne kierunki działań

Gleby w gminie należą do przeciętnych; ich jakość pozwala jednak na stosunkowo intensywny rozwój produkcji rolniczej. Dlatego też gleby te należy chronić przed zmianą przeznaczenia na inne cele. Dla osiągnięcia efektów należy:

- uwzględniać w planach zagospodarowania ochronę gruntów rolnych przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze,
- wdrażać zasady dobrej praktyki rolniczej, poprzez organizowanie szkoleń, rozpowszechnianie publikacji, itp.),
- chronić zasoby złóż surowców naturalnych w sposób umożliwiający ich eksploatację (stosowne zapisy w studium uwarunkowań oraz w mpzp),
- doprowadzić do rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.

Tab. 10.2. Harmonogram realizacji zadań

Lp.	Nazwa zadania	Realizator zadania	Okres realizacji
Ochrona zasobów naturalnych gminy			
1.	Wykonanie inwentaryzacji i waloryzacji środowiska przyrodniczego gminy w celu objęcia czynną i prawną ochroną najcenniejszych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów	gmina	2011-2012
2.	Zachowanie i rewitalizacja charakterystycznego dla regionu krajobrazu wiejskiego z właściwą dla niego naturalną bioróżnorodnością	gmina	zadanie ciągłe
3.	Rekonstrukcja lokalnych korytarzy ekologicznych polegająca na zapewnieniu ciągłości ekosystemów związanych z dolinami jezior, rzek i cieków.	gmina, LP, właściciele gruntów	2011-2016
4.	Aktualizacja granicy polno-leśnej w gminnych dokumentach planistycznych (studium uwarunkowań ..., mpzp)	gmina, powiat	2012-2013
5.	Zwiększanie lesistości gminy poprzez zalesianie gruntów porolnych i nieprzydatnych rolniczo (bez zajmowania cennych ekosystemów nieleśnych)	gmina, właściciele gruntów, LP	zadanie ciągłe
6.	Odbudowa istniejącej zieleni, w tym parków wiejskich, a także uzupełnienie o nowe obszary, dobrze powiązane funkcjonalnie i krajobrazowo z otoczeniem	gmina, właściciele gruntów	zadanie ciągłe
7.	Utrzymanie istniejących oraz tworzenie nowych zadrzewień przydrożnych i śródpolnych	gmina, właściciele gruntów	zadanie ciągłe
8.	Rozwój sieci szlaków turystycznych i ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych na terenach o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych	gmina, powiat, LP	2011-2016
9.	Prowadzenie remontów i inwestycji uwzględniając potrzeby gatunków zwierząt towarzyszących człowiekowi (np. przy pracach termomodernizacyjnych)	gmina, właściciele obiektów, podmioty gospodarcze	zadanie ciągłe
10.	Zachowanie oraz odbudowa istniejących zbiorników wodnych (stawów i oczek wodnych)	gmina, właściciele gruntów	zadanie ciągłe
11.	Prowadzenie prac konserwacyjnych i regulacyjnych oraz zabezpieczenie koryt rzek, cieków, rowów; minimalizowanie zagrożenia powodziowego	WZMiUW, gmina, właściciele gruntów	zadanie ciągłe
12.	Ochrona dobrych gleb przed zmianą użytkowania (konieczność uwzględnienia w studium i mpzp)	gmina	zadanie ciągłe
13.	Wdrażanie zasad dobrej praktyki rolniczej (szkolenia, publikacje)	gmina, WODR	zadanie ciągłe
14.	Wspieranie wdrożenia Programu Rolnośrodowiskowego – prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych	gmina, WODR	zadanie ciągłe
15.	Przeciwdziałanie erozji gleb poprzez stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych oraz upraw na gruntach o dużych spadkach	właściciele gruntów	zadanie ciągłe
16.	Ochrona terenów udokumentowanych złóż kopalin przed niezgodnym z przeznaczeniem zagospodarowaniem (konieczność uwzględnienia w studium i mpzp)	gmina	zadanie ciągłe
17.	Prowadzenie sukcesywnej rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych przez użytkowników	powiat, gmina, przedsiębiorcy	zadanie ciągłe

3.3. Poprawa jakości środowiska

3.3.1. Ochrona środowiska wodnego

Ochrona wód na podstawie przepisów ustawy - Prawo wodne polega między innymi na unikaniu, eliminacji i ograniczaniu zanieczyszczenia wód, w szczególności zanieczyszczenia substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego. Ochrona dotyczy cieków, rowów, oczek wodnych, stawów oraz ujęć wód podziemnych.

Na jakość środowiska wodnego ma wpływ gospodarka wodno – ściekowa, sposób gospodarowania odpadami oraz warunki retencyjne.

Obecny stan sanitacji gminy nie jest zadowalający. W sieć kanalizacyjną wyposażona jest przeważająca część miasta Dolsk oraz jedynie dwie miejscowości wiejskie: Drzonek i Wieszczyżyn.

Z sieci kanalizacyjnej korzysta tylko 12% mieszkańców gminy. Na terenach nieskanalizowanych ścieki bytowo - gospodarcze odprowadzane są na ogół do zbiorników bezodpływowych (szamb) będących często źródłem zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego. Część nieruchomości korzysta z przydomowych oczyszczalni ścieków (53 instalacje).

3.3.1.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa – przewiduje, że do końca 2015 r. Polska powinna zapewnić 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych kończąc krajowy program budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych dla wszystkich aglomeracji powyżej 2000 RLM. Osiągnięcie tego celu będzie oznaczało przywrócenie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych w całym kraju.

Województwo Wielkopolskie - w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem głównym celem jest zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska wodnego oraz usprawnienie systemu zaopatrzenia w wodę.

Najważniejsze kierunki działań:

- budowa nowych i przebudowa istniejących oczyszczalni ścieków wraz z systemami gospodarowania osadami ściekowymi;
- budowa nowych i przebudowa istniejących systemów kanalizacji zbiorczej;
- budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, na terenach gdzie budowa systemów zbiorczych jest nieuzasadniona ze względu na uwarunkowania techniczne lub ekonomiczne;
- rozbudowa infrastruktury gospodarki wodno-ściekowej w zakładach przemysłowych;
- realizacja programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych w obszarach regionalnych zarządów gospodarki wodnej;
- rozbudowa sieci wodociągowej, budowa nowych i modernizacja istniejących ujęć i stacji uzdatniania wody.

Powiat Śrem - główny cel ekologiczny to: zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, ochrona wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniem. Do osiągnięcia celu niezbędne są następujące działania:

- modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków w kierunku spełnienia wymagań obowiązującego prawa i dyrektyw UE.
- optymalizacja wykorzystania istniejących oczyszczalni;
- budowa oczyszczalni przyzgodowych w tych miejscach, gdzie jak wynika z planów zagospodarowania przestrzennego brak będzie kanalizacji w okresie perspektywicznym;
- zintensyfikowanie kontroli stanu technicznego zbiorników bezodpływowych na ścieki;
- sukcesywna modernizacja istniejącej i realizacja nowej sieci kanalizacji, w tym kanalizacji deszczowej wraz z urządzeniami podczyszczającymi;
- sukcesywne ograniczanie negatywnego wpływu na środowisko zanieczyszczeń obszarowych i punktowych pochodzących z działalności rolniczej.

Głównym celem w zakresie ochrony środowiska wodnego przyjętym przez gminę Dolsk jest poprawa stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych.

Cel ten może być osiągnięty poprzez:

- budowę systemów kanalizacyjnych łącznie z oczyszczalniami ścieków,
- ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych.

3.3.1.2. Główne kierunki działań

▪ Budowa systemów kanalizacyjnych

Rozwiązanie gospodarki ściekowej na terenie gminy Dolsk planuje się rozwiązać za pomocą dwóch systemów kanalizacyjnych: Dolsk i Śrem opartych o istniejące oczyszczalnie ścieków w Dolsku i Śremie (poza granicami gminy).

Aglomeracja Dolsk wyznaczona została na mocy rozporządzenia nr 105/06 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 15 maja 2006 r., obejmująca swym zasięgiem tereny o równoważnej liczbie mieszkańców 5000, objęte systemem kanalizacji zbiorczej zakończonej oczyszczalnią ścieków zlokalizowaną w mieście Dolsk. Cała aglomeracja Dolsk obejmuje: miasto Dolsk i miejscowości: Kotowo, Małachowo i Księginki.

Aglomeracja Dolsk (PLWI138) według KPOSK zaliczona została do grupy aglomeracji priorytetowych dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego.

Miejscowości leżące w północnej części gminy na mocy porozumienia gmin Dolsk i Śrem będą mogły zostać podłączone do sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki do oczyszczalni komunalnej w Śremie. Porozumienie to jest już realizowane.

Dla małych jednostek osadniczych oraz zabudowy rozproszonej należącej terytorialnie do większych jednostek przewidziano zastosowanie kanalizacji lokalnych opartych na oczyszczalniach przydomowych.

▪ Ograniczenie negatywnego wpływu zanieczyszczeń obszarowych

Północno-zachodnia część gminy Dolsk znajduje się w strefie buforowej obszaru szczególnie narażonego na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych – „zlewni Rowu Racockiego” (gminy Krzywiń i Śrem). Programy działań wprowadzone rozporządzeniami Dyrektora RZGW w Poznaniu, mające na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszarów szczególnie narażonych są realizowane przez kolejne cztery lata od dnia wejścia w życie rozporządzeń. Programy dotyczą gospodarstw rolnych i hodowlanych oraz ferm

stanowiących największe potencjalne źródło emisji związków azotu. Identyfikacji gospodarstw wg określonych kryterium dokonały gminy przy współpracy z WODR.

Programy zawierają podstawowe kierunki i zakres działań oraz konieczne środki zaradcze, umożliwiające zmniejszenie zanieczyszczenia wód spowodowanego głównie przez azotany pochodzące z działalności rolniczej. Działania te sprowadzają się między innymi do poprawy praktyki rolniczej, edukacji i doradztwa dla rolników, kontroli rolniczych źródeł zanieczyszczeń.

Tab. 10.3. Harmonogram realizacji zadań

Lp.	Nazwa zadania	Realizator zadania	Okres realizacji
Gospodarka wodno-ściekowa			
1.	Rozbudowa i modernizacja systemów ujmowania i dystrybucji wody	gmina	2011-2013
2.	Budowa i modernizacja systemów zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków – realizacja zadań określonych w KPOŚK	gmina	2011-2015
3.	Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla terenów zabudowy nie objętej zbiorowymi systemami kanalizacyjnymi	gmina	zadanie ciągłe
4.	Współpraca ze środowiskami rolniczymi w zakresie wdrażania dobrych praktyk rolniczych, niezbędnych dla skutecznej ochrony wód przed zanieczyszczeniami obszarowymi (odpływ azotu)	gmina, rolnicy, WODR	zadanie ciągłe
5.	Wspieranie budowy zbiorników na gnojowicę oraz płyt obornikowych w gospodarstwach rolnych	gmina, rolnicy, WODR	zadanie ciągłe

3.3.2. Gospodarka odpadami

Gospodarkę odpadami reguluje Ustawa o odpadach z 27 kwietnia 2001 (tj. Dz.U. z 2010r. Nr 185, poz. 1243, z późn. zm.). Główną zasadą gospodarki odpadami jest zapobieganie ich powstawaniu, co oznacza dążenie do stosowania niskoodpadowych technologii produkcji, czystszych w odniesieniu do środowiska oraz zapewniających produkcyjne wykorzystanie wszystkich składników przerabianych surowców.

3.3.2.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa – główny cel to redukcja ilości wytwarzanych odpadów, zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych, zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja. Wykładnią polityki ekologicznej państwa jest Krajowy Plan Gospodarki Odpadami, który określił m.in. niezbędne poziomy odzysku i recyklingu odpadów, których osiągnięcie powinno być głównym celem budowy regionalnych bądź lokalnych systemów gospodarki odpadami.

Województwo Wielkopolskie - głównym celem w zakresie gospodarki odpadami jest zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystania i unieszkodliwiania. Zaktualizowany plan wojewódzki zakładał objęcie umowami na odbieranie odpadów komunalnych 100% mieszkańców, najpóźniej do końca 2008 r. oraz zmniejszenie masy składowanych odpadów do max. 85% ilości odpadów wytwarzanych w roku 2014. WPGO preferuje wprowadzanie regionalnych systemów gospodarki odpadami opartych na nowoczesnych zakładach utylizacji odpadów - systemów pozwalających na racjonalną

gospodarkę odpadami z punktu widzenia technicznego, organizacyjnego, ekologicznego i ekonomicznego.

Powiat Śrem - cele nadrzędny to: zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystania i unieszkodliwiania. W odniesieniu do odpadów komunalnych za najważniejsze uznano następujące działania:

- wprowadzanie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi w układzie ponadlokalnym, w tym budowa regionalnych zakładów utylizacji odpadów;
- zintensyfikowanie edukacji ekologicznej promującej zrównoważoną konsumpcję i minimalizację powstających odpadów oraz selektywną zbiórkę i zagospodarowanie surowców wtórnych;
- zmniejszenie ilości deponowanych na składowiskach odpadów organicznych;
- wdrażanie systemu eliminacji odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych, ich zbiórki i utylizacji w oparciu o plan wojewódzki.

Gmina Dolsk - głównym celem gospodarki odpadami w gminie do roku 2016 jest zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnych systemów ich zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania.

Przyjęte cele są tożsame z celami określonymi w planach krajowym jak i wojewódzkim, a mianowicie:

- zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymaganiami ochrony środowiska,
- zmniejszenie ilości wszystkich odpadów kierowanych na składowiska odpadów,
- wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów,
- zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych,
- gospodarowanie odpadami w oparciu o regionalne zakłady zagospodarowania odpadów.

Cele szczegółowe do 2012 roku:

- objęcie zorganizowaną zbiórką odpadów wszystkich mieszkańców gminy (najpóźniej do końca 2011 r.),
- zapewnienie warunków ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania do nie więcej niż 75 % wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (w stosunku do roku 1995),
- osiągnięcie zakładanych limitów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych,
- deponowanie na składowiskach nie więcej niż 70 % wytworzonych odpadów komunalnych.

Cele szczegółowe w okresie długoterminowym:

- deponowanie na składowiskach nie więcej niż 50 % wszystkich odpadów komunalnych (2015),
- zapewnienie warunków ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania (w stosunku do roku 1995):
 - do dnia 31 grudnia 2013 r. - do nie więcej niż 50 % wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
 - do dnia 31 grudnia 2020 r. - do nie więcej niż 35 % wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.

3.3.2.2. Główne kierunki działań

Gmina uznała, że główny cel ekologiczny najlepiej zostanie zrealizowany poprzez przystąpienie do regionalnego systemu gospodarki odpadami opartego na Centrum Zagospodarowania Odpadów "SELEKT" w Czempiniu (zakład w Piotrowie Pierwszym), skupiającego 17 wielkopolskich gmin z pięciu powiatów. W obszarze obsługi CZO znajdzie się około 240 tys. mieszkańców, a docelowo 350 tys. Zakład został oddany do użytku w lipcu 2011 roku. Koszt inwestycji wyniósł około 38 milionów złotych.

Zadania realizowane przez gminę będą podporządkowane prawidłowemu funkcjonowaniu systemu, a więc związane będą z rozwijaniem selektywnej zbiórki odpadów, w tym również biodegradowalnych i niebezpiecznych oraz prowadzeniem kampanii edukacyjno - informacyjnej wspierającej m.in. selektywną zbiórkę.

W zakresie gospodarki odpadami przewidziano również rekultywację składowiska w Pokrzywnicy zamkniętego w 2005 roku.

Dla osiągnięcia założonych celów, konieczne jest podjęcie na terenie gminy następujących działań w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi:

- podnoszenie świadomości społecznej mieszkańców, w szczególności w zakresie minimalizacji wytwarzania odpadów;
- podniesienie skuteczności zbiórki odpadów zmieszanych, głównie poprzez objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowaną zbiórką;
- podniesienie skuteczności selektywnej zbiórki odpadów ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych, odpadów biodegradowalnych oraz odpadów niebezpiecznych zawartych w strumieniu odpadów komunalnych;
- wprowadzanie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi w układzie ponadlokalnym, w tym budowa zakładu zagospodarowania odpadów;
- utrzymanie przez gminę kontroli nad zakładami przetwarzania odpadów komunalnych, co jest istotne z punktu widzenia rozwoju racjonalnej gospodarki odpadami;
- wdrażanie nowoczesnych technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- redukcja w odpadach kierowanych na składowiska zawartości składników ulegających biodegradacji poprzez wprowadzenie selektywnej zbiórki tych odpadów i kierowanie ich do kompostowania.

Tab. 10.4. Harmonogram realizacji zadań

Lp.	Nazwa zadania	Realizator zadania	Okres realizacji
Gospodarka odpadami			
1.	Objęcie wszystkich mieszkańców gminy zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych (zmieszane oraz gromadzone i zbierane selektywnie)	gmina, przedsiębiorcy	2011
2.	Wydawanie decyzji w sprawie usuwania odpadów z miejsc na ten cel nieprzeznaczonych (przeciwdziałanie powstawaniu dzikich wysypisk śmieci)	gmina	zadanie ciągłe
3.	Kontrola działalności przedsiębiorców (operatorów) w zakresie zgodności z wydanymi zezwoleniami	gmina	zadanie ciągłe
4.	Organizacja systemu selektywnej zbiórki odpadów biodegradowalnych	gmina, przedsiębiorcy	2011-2012
5.	Organizacja systemu selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych znajdujących się w strumieniu odpadów komunalnych	gmina, przedsiębiorcy	2011-2012
6.	Współpraca samorządu terytorialnego z organizacjami odzysku i przemysłem w celu stymulowania rozwoju rynku surowców wtórnych i produktów zawierających surowce wtórne	gmina, powiat, przedsiębiorcy	zadanie ciągłe
7.	Budowa regionalnego systemu gospodarki odpadami komunalnymi (udział gminy w organizacji i budowie CZO SELEKT)	gmina, przedsiębiorcy	2011
8.	Zapewnienie przepływu strumieni odpadów zgodnie z woj. planem gospodarki odpadami	gmina	zadanie ciągłe
9.	Monitoring poeksploatacyjny składowiska odpadów komunalnych w Pokrzywnicy	gmina	zadanie ciągłe
10.	Eliminowanie tzw. szarej strefy w gospodarce odpadami, np. kontrole punktów złomu	powiat, gmina, jednostki kontrolne	zadanie ciągłe
11.	Realizacja zadań w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest określonych w programach krajowym, wojewódzkim i powiatowym	gmina, użytkownicy wyrobów, przedsiębiorcy	zgodnie z programem krajowym

3.3.3. Ochrona powietrza

Ochrona powietrza polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzanych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu lub utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

3.3.3.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa - ograniczenie emisji SO₂, NO_x i pyłów drobnych (PM₁₀, PM_{2,5}), a także do 2016 r. zakłada się całkowitą likwidację emisji substancji niszczących warstwę ozonową przez wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski; za programy polegające głównie na eliminacji niskich źródeł emisji oraz zmniejszenia emisji pyłu ze środków transportu, odpowiedzialne są władze samorządowe.

Województwo Wielkopolskie - za cel główny uznano spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza oraz standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa. Za najważniejsze kierunki działań w tym zakresie uznano:

- wzmocnienie systemu monitoringu powietrza;
- ograniczenie niskiej emisji ze źródeł komunalnych, w tym eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych i zastępowanie go innymi, bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła, w tym odnawialnych źródeł energii (np. wody

geotermalne, energia słoneczna, energia wiatrowa, energia biomasy z lokalnych źródeł);

- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych;
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- instalowanie urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powstałych w procesie spalania, a także poprawa sprawności obecnie funkcjonujących urządzeń redukujących zanieczyszczenia;
- modernizacja i hermetyzacja procesów technologicznych oraz ich automatyzacja;
- wdrażanie nowoczesnych technologii przyjaznych środowisku (BAT);
- rozwój infrastruktury drogowej z uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska (obwodnice, poprawa stanu technicznego dróg);
- ograniczanie emisji komunikacyjnej poprzez odpowiednie utrzymanie czystości nawierzchni dróg i ulic;
- edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania odnawialnych źródeł energii oraz korzystania ze środków transportu publicznego.

Powiat Śrem - za najważniejszy cel w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego uznano: zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcja emisji gazów cieplarnianych i niszczącej warstwę ozonową poprzez następujące kierunki działań:

- zarządzanie ochroną powietrza w układzie strefy (zgodnie z ustawą POŚ);
- eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych i zastępowanie go innymi bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła.

Główny cel przyjęty przez gminę Dolsk to eliminowanie czynników mogących wpływać na pogorszenie stanu czystości powietrza atmosferycznego oraz zmniejszenie strat energii cieplnej.

3.3.3.2. Główne kierunki działań

▪ Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powstających ze spalania paliw stałych oraz zmniejszenie strat energii

Działania, które mogą doprowadzić od realizacji wytyczonego kierunku działań to przede wszystkim:

- promowanie nowych nośników energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz tworzenie warunków do ich powstawania (np. mpzp pod elektrownie wiatrowe),
- edukacja ekologiczna społeczeństwa na temat wykorzystania proekologicznych nośników energii i szkodliwości spalania materiałów odpadowych (szczególnie tworzyw sztucznych),
- modernizacja kotłowni opalanych węglem (zmiana rodzaju paliwa),
- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych,
- wymiana oświetlenia na energooszczędne.

▪ **Ograniczenie wpływu emisji zanieczyszczeń powodowanej przez komunikację na warunki życia ludzi**

Zwiększające się natężenie ruchu oraz zły stan dróg przyczyniają się do wzrostu emisji zanieczyszczeń do powietrza. Pożądane działania, które mogłyby przyczynić się do realizacji wytyczonego kierunku działań to:

- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 434 (wymiana nawierzchni, przebudowa skrzyżowań),
- budowa obejścia komunikacyjnego Dolska w ciągu drogi wojewódzkiej nr 434 oraz modernizacja i budowa dróg powiatowych i gminnych,
- tworzenie ścieżek rowerowych i promowanie tego rodzaju komunikacji.

W ograniczeniu przepływu zanieczyszczeń powietrza dużą rolę odgrywa zieleń, która oczyszcza powietrze przez absorpcję zanieczyszczeń pyłowych i gazowych. Fakt ten należy brać pod uwagę na etapie planowania przestrzennego.

Tab. 10.5. Harmonogram realizacji zadań

Lp.	Nazwa zadania	Realizator zadania	Okres realizacji
Ochrona powietrza			
1.	Zmniejszenie strat energii cieplnej poprzez zabiegi termomodernizacyjne budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych	gmina, właściciele obiektów, podmioty gospodarcze	zadanie ciągłe
2.	Wspieranie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji ze źródeł komunalnych m.in. wymiana kotłów węglowych na paliwo gazowe, biomasę, itd.	gmina, właściciele budynków	zadanie ciągłe
3.	Ograniczanie niskiej emisji ze źródeł mobilnych poprzez przebudowę układu komunikacyjnego, wprowadzanie pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż dróg	gmina, zarządcy dróg	zadanie ciągłe
4.	Zwiększenie udziału źródeł odnawialnych w bilansie energetycznym gminy, tworzenie warunków do ich powstawania (np. mpzp pod elektrownie wiatrowe, budowa biogazowni rolniczych)	gmina, podmioty gospodarcze	2011-2016

3.3.4. Ochrona przed hałasem

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, zmniejszanie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Na terenie gminy Dolsk nie prowadzi się działalności gospodarczej, która stwarzałaby znaczące zagrożenie hałasem. Drobne zakłady mogą stanowić źródła hałasu o charakterze lokalnym. Obszarami, na których hałas stanowi uciążliwość dla mieszkańców są tereny zabudowy mieszkaniowej przyległe do drogi wojewódzkiej nr 434.

3.3.4.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa - główny cel to dokonanie wiarygodnej oceny narażania społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe.

Województwo Wielkopolskie - główny cel ekologiczny to zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego. Najważniejsze kierunki działań:

- rozszerzanie monitoringu hałasu w środowisku, szczególnie na terenach będących pod wpływem oddziaływania określonej kategorii dróg, linii kolejowych oraz terenów wskazanych w powiatowych programach ochrony środowiska;
- realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny (budowa obwodnic, modernizacja szlaków komunikacyjnych, budowa ekranów akustycznych, rewitalizacja odcinków linii kolejowych i wymiana taboru na mniej hałaśliwy, itp.);
- dalsze ograniczanie emisji hałasu pochodzącego z sektora gospodarczego, m.in. poprzez kontrole przestrzegania dopuszczalnej emisji hałasu, wprowadzanie urządzeń ograniczających emisję hałasu);
- przestrzeganie wartości dopuszczalnych poziomów hałasu w odniesieniu do nowo zagospodarowywanych terenów: stosowanie w planowaniu przestrzennym zasady strefowania.

Powiat Śrem. Główny cel to ograniczenie hałasu wokół głównych dróg i źródeł przemysłowych poprzez:

- opracowywanie planów akustycznych powiatów i miast wraz z programami działań dla pozostałych terenów;
- eliminowanie ruchu tranzytowego z obszarów o gęstej zabudowie np. przez budowę obwodnic;
- ochrona mieszkańców przed hałasem komunikacyjnym.

Głównym cel przyjęty przez gminę Dolsk to zapewnienie jak najlepszego stanu akustycznego środowiska poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego.

3.3.4.2. Główne kierunki działań

Głównym kierunkiem działań jest ochrona mieszkańców gminy przed uciążliwością spowodowaną nadmiernym hałasem. Zadania prowadzące do realizacji założonego celu będą miały charakter zapobiegawczy i sprowadzać się będą do kształtowania rozwoju przestrzennego gminy w sposób zapewniający utrzymanie klimatu akustycznego w granicach dopuszczalnych norm.

Na zminimalizowanie uciążliwości spowodowanej hałasem komunikacyjnym będzie miało wpływ zakończenie modernizacji drogi wojewódzkiej nr 434, przyszła budowa obwodnicy Dolska oraz stopniowa modernizacja dróg lokalnych wiążąca się między innymi z budową nowych nawierzchni, a także budową ścieżek rowerowych.

Tab. 10.6. Harmonogram realizacji zadań

Lp.	Nazwa zadania	Realizator zadania	Okres realizacji
Ochrona przed hałasem			
1.	Zapewnienie standardów akustycznych w środowisku na etapie planowania przestrzennego (lokalizacja terenów i obiektów wymagających ochrony akustycznej poza zasięgiem źródeł hałasu, szczególnie drogowego)	gmina	zadanie ciągłe
2.	Identyfikacja miejsc szczególnie narażonych na oddziaływanie hałasu drogowego	gmina, zarządcy dróg, WIOŚ	2011-2012
3.	Modernizacja i przebudowa układu komunikacyjnego gminy, w tym budowa obwodnicy miasta	gmina, zarządcy dróg	2011-2016
4.	Monitoring hałasu w środowisku	WIOŚ, właściciele i zarządcy obiektów – źródeł hałasu	zadanie ciągłe

3.3.5. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez: utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach, zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane. Wartość dopuszczalna dla miejsc dostępnych dla ludności wynosi 10 kV/m, natomiast dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową 1 kV/m.

Na terenie gminy nie ma instalacji powodujących przekraczanie dopuszczalnych norm

3.3.5.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa - główny cel to dokonanie wiarygodnej oceny narażenia społeczeństwa na ponadnormatywne promieniowanie elektromagnetyczne i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe.

Województwo Wielkopolskie - główny cel to stała kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja ich oddziaływania na zdrowie człowieka i środowisko. Najważniejsze kierunki działań:

- kontynuacja badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia polami elektromagnetycznymi oraz poszerzenie wiedzy na temat stopnia ich oddziaływania;
- wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi;
- preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych;
- edukacja ekologiczna nt. rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.

Powiat Śrem - za główny cel ekologiczny uznano ograniczenie szkodliwego oddziaływania pól elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi, a główne kierunki działań w tym zakresie to inwentaryzacja obiektów emitujących pola elektromagnetyczne oraz uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obiektów emitujących pola elektromagnetyczne.

Główny cel przyjęty przez gminę Dolsk to ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi.

3.3.5.2. Główne kierunki działań

Zadania prowadzące do realizacji założonego celu będą miały charakter zapobiegawczy i sprowadzać się będą do kształtowania rozwoju przestrzennego gminy w sposób zapewniający ochronę przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi. Odbywać się to powinno już na etapie postępowania w sprawie strategicznych ocen oddziaływania na środowisko.

Tab. 10.7. Harmonogram realizacji zadań

Lp.	Nazwa zadania	Realizator zadania	Okres realizacji
Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym			
1.	Lokalizacja obiektów emitujących pola elektromagnetyczne w miejscach niedostępnych dla ludności (konieczność uwzględnienia w studium i mpzp)	gmina, podmioty gospodarcze	zadanie ciągłe
2.	Monitoring pól elektromagnetycznych	WIOŚ	zadanie ciągłe

3.3.6. Zapobieganie poważnym awariom

Przepisy ustawy - Prawo ochrony środowiska stanowią, że do ochrony przed poważnymi awariami zobowiązani są podmioty prowadzące zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia awarii, podmioty dokonujące przewozu substancji niebezpiecznych oraz organy administracji.

Poważne awarie na terenie gminy mogą być spowodowane eksploatacją lub uszkodzeniem gazociągów wysokiego ciśnienia, transportem materiałów niebezpiecznych po drogach publicznych (tranzyt drogą woj. nr 434, szczególnie na terenach zabudowanych) oraz magazynowaniem i dystrybucją paliw.

Przez teren gminy przebiegają tranzytowe gazociągi wysokiego ciśnienia DN 500 (Krobia-Śrem-Poznań), DN 200 i DN 150. Dla gazociągów układanych w ziemi wyznacza się, na okres ich eksploatacji strefy kontrolowane. W strefach kontrolowanych nie należy wznosić budynków, urządzać stałych składów i magazynów, sadzić drzew oraz nie powinna być podejmowana żadna działalność mogąca zagrozić trwałości gazociągu podczas jego eksploatacji. Szerokość wymienionych stref obecnie reguluje rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 lipca 2001r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (Dz.U. Nr 97, poz.1055).

Na terenie gminy nie ma zakładów dużego ryzyka ani zwiększonego ryzyka zagrożenia awarią przemysłową.

Koordinację prac związanych z poważnymi awariami i ich skutkami regulują stosowne procedury na szczeblu powiatowym, które powinny być określone w planie zarządzania kryzysowego.

3.3.6.1. Cele ekologiczne

Województwo Wielkopolskie – głównym celem jest minimalizacja skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska. Najważniejsze kierunki działań:

- wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu materiałów niebezpiecznych;
- bezpieczny transport materiałów niebezpiecznych, w tym minimalizacja transportu substancji niebezpiecznych przez obszary zamieszkałe usuwanie skutków zagrożeń środowiska oraz bezpieczne, tymczasowe magazynowanie odpadów powstałych w czasie usuwania skutków poważnej awarii;
- wsparcie jednostek straży pożarnej w zakresie wyposażenia do prowadzenia działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom oraz zagrożeniom środowiska i zdrowia człowieka wynikającym z nadzwyczajnych zdarzeń.

Powiat Śrem – za główny cel uznano eliminowanie i zmniejszanie skutków dla mieszkańców i środowiska z tytułu poważnych awarii przemysłowych. Realizacja poprzez:

- stworzenie systemu informowania społeczeństwa o możliwości wystąpienia NZŚ i ostrzegania w sytuacji wystąpienia zagrożenia;
- edukacja społeczeństwa w zakresie właściwych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia.

Głównym celem w gminie jest zmniejszanie ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

3.3.6.2. Główne kierunki działań

Działania prowadzone przez gminę będą polegać na informowaniu społeczeństwa o zasadach zachowania i postępowania w przypadku wystąpienia poważnych awarii, a także na współpracy z odpowiednimi służbami, zgodnie z ustalonymi procedurami w ramach zarządzania kryzysowego.

Tab. 10.8. Harmonogram realizacji zadań

Lp.	Nazwa zadania	Realizator zadania	Okres realizacji
Ochrona przed awariami przemysłowymi			
1.	Prowadzenie akcji informacyjno-edukacyjnej dla lokalnej społeczności odnośnie postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii	powiat, gmina, służby ratownicze	zadanie ciągłe
2.	Monitoring potencjalnych sprawców poważnych awarii pod kątem spełniania przez nich wymogów bezpieczeństwa	WIOŚ, PSP, Policja	zadanie ciągłe

3.4. Koszty i źródła finansowania programu w latach 2011-2016

Realizacja programu ochrony środowiska, określonych w nim celów i kierunków działań wymaga wykonania konkretnych przedsięwzięć obejmujących zadania inwestycyjne i pozainwestycyjne, wskazanie ich wykonawców oraz źródeł finansowania.

Wykaz przedsięwzięć przewidzianych do realizacji na terenie gminy sporządzono dla zadań własnych gminy oraz dla zadań koordynowanych realizowanych przez jednostki zewnętrzne (samorząd powiatu, województwa, administrację rządową i jednostki im podporządkowane). Został on podporządkowany głównym celom ekologicznym i przypisanym im kierunkom działań.

Inwestycje infrastrukturalne, w tym związane z ochroną środowiska należą do bardzo kapitałochłonnych. Ograniczone możliwości finansowe gminy nie pozwalają na finansowanie tych przedsięwzięć wyłącznie z własnych środków, chociaż to najczęściej gmina ponosi największy ciężar przy ich finansowaniu (np. gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami). Inwestycje komercyjne podejmowane przez podmioty gospodarcze (np. budowa źródeł energii wykorzystujących zasoby odnawialne) będą finansowane ze środków własnych i kredytów bankowych, w części także mogą być finansowane z funduszy ochrony środowiska jak i dotacji z funduszy unijnych.

Obok własnych środków z budżetu gminy, innymi dostępnymi źródłami finansowania inwestycji realizowanych przez samorządy są:

- kredyty i pożyczki ze środków funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (najczęściej wojewódzkiego) oraz kredyty i pożyczki komercyjne udzielane przez banki,
- obligacje komunalne,
- dotacje bezzwrotne pochodzące z funduszy krajowych i zagranicznych, w tym z UE (programy sektorowe i regionalne finansowane przy znacznym udziale środków unijnych),
- dotacje z budżetu państwa.

Koszty zadań inwestycyjnych przewidzianych do realizacji w latach 2011-2013 określone zostały przez gminę na podstawie posiadanych przez nią dokumentów (programy, projekty techniczne, kosztorysy, itp.), a te przewidziane do realizacji w latach późniejszych zostały określone szacunkowo na podstawie stosownych wskaźników, najczęściej nie określono ich wcale ze względu na ryzyko popełnienia błędu.

Szacunkowe koszty realizacji zadań objętych programem w latach 2011-2016 przedstawiono w harmonogramie rzeczowo-finansowym stanowiącym załącznik do niniejszego programu.

Realizacja planowanych przedsięwzięć (o ustalonych i szacunkowych kosztach, w tym wynikających z WPF) pochłonie około 47 mln zł, z czego 54% planuje się ponieść w latach 2011-2013. Zadania finansowane będą głównie ze środków gminy wspomaganych dotacjami ze środków pomocowych (budżet, pożyczki, kredyty).

Ponad 81% kosztów pochłonie finansowanie zadań związanych z gospodarką wodno-ściekową, przede wszystkim z sanitacją gminy.

3.5. Zarządzanie programem ochrony środowiska

3.5.1. Zasady i organizacja zarządzania

Zarządzanie Programem powinno odbywać się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania, zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających. W gminie zarządzanie środowiskiem prowadzone jest przez samorząd gminny oraz przez instytucje im podporządkowane. Cele ochrony przyrody są realizowane przez uwzględnianie wymagań ochrony w programach ochrony środowiska przyjmowanych przez organy jednostek samorządu terytorialnego, planach zagospodarowania przestrzennego, studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Samorząd gminny dysponuje m.in. następującymi instrumentami:

- uchwała plany zagospodarowania przestrzennego jako prawo miejscowe,
- uchwała regulamin utrzymania czystości i porządku w gminie
- uchwała plany i programy związane z ochroną środowiska,
- realizuje gospodarkę wodno-ściekową i gospodarkę i odpadami.

Instrumenty kontroli i monitoringu znajdują się w dyspozycji administracji specjalnych, które kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring sanitarny stanu środowiska (Wojewódzka Inspekcja Ochrony Środowiska, Państwowa Inspekcja Sanitarna), monitoring wód (za wyjątkiem oceny jakości wód) - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej, administrują sektorami gospodarczymi ochrony środowiska (Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych). Głównym wykonawcą programu jest burmistrz. Współdziała on z organami administracji samorządowej i rządowej oraz podległymi im służbami. Bezpośrednim odbiorcą programu będzie społeczność lokalna gminy Dolsk.

3.5.2. Monitoring realizacji programu

W procesie wdrażania Programu ważna jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji zadań w nim wyznaczonych z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów. Z tego względu ważne jest wyznaczenie systemu monitorowania, na podstawie którego będzie możliwe dokonanie oceny procesu wdrażania, jak i również będą mogły być dokonane ewentualne modyfikacje programu. Monitoring powinien być sprawowany w następujących zakresach: monitoring środowiska, monitoring programu.

Monitoring środowiska to źródło informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska, czyli podstawa do oceny całej polityki ochrony środowiska, natomiast monitoring programu to ocena zaplanowanych zamierzeń.

Burmistrz gminy co dwa lata sporządza raport z wykonania programu i przedstawia go radzie gminy. Podstawą oceny realizacji programu będą zauważalne efekty odniesione do założonych celów.

Efekty ekologiczne proponuje się oceniać na podstawie wskaźników monitorowania programu (tab. 11).

Tab. 11. Wskaźniki monitorowania programu

Wskaźnik	Miara
Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko	
Liczba ludności korzystająca z instalacji w % ogółu ludności:	x
- wodociąg	%
- kanalizacja	%
- gaz sieciowy	%
Odsetek ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków	%
Udział powierzchni lasów i innych terenów zieleni do powierzchni gminy	%
Udział powierzchni obszarów chronionych do powierzchni gminy	%
Liczba pomników przyrody	szt.
Nakłady inwestycyjne na gosp. komunalną i ochronę środowiska (jako odsetek ogółu wydatków inwestycyjnych gminy)	%
Wskaźniki świadomości społecznej	
Liczba oraz skuteczność kampanii edukacyjno-promocyjnych	szt./opis
Ilość i jakość interwencji zgłaszanych przez mieszkańców	szt./opis
Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska	%

4. Wnioski z prognozy oddziaływania programu na środowisko

Przedmiotem niniejszego opracowania jest Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dolsk na lata 2011-2016. W opracowaniu przedstawiono główne cele oraz kierunki działań i przypisane im zadania, których realizacja przyczyni się do poprawy stanu i funkcjonowania środowiska. Realizacja programu ma zatem rolę naprawczą.

Za zadania priorytetowe uznano: rozwiązywanie gospodarki ściekowej, przeciwdziałanie zanieczyszczeniom obszarowym pochodzącym z rolnictwa, modernizację i odbudowę terenów zieleni szczególnie w aspekcie poprawy warunków retencyjnych jak i ochrony gleb przed erozją, tworzenie warunków do powstawania odnawialnych źródeł energii (m.in. mpzp pod elektrownie wiatrowe) oraz przeciwdziałanie zagrożeniom powodowanym przez hałas komunikacyjny, a także edukację ekologiczną.

Dokonując oceny oddziaływań planowanych zamierzeń na środowisko dokonano podziału na przedsięwzięcia inwestycyjne i nieinwestycyjne.

Przedsięwzięcia inwestycyjne to: budowa i modernizacja systemów oczyszczania ścieków, modernizacja i rozbudowa systemów zaopatrzenia w wodę, utrzymanie i konserwacja cieków, rekultywacja składowiska odpadów w Pokrzywnicy oraz wyrobisk poeksploatacyjnych, modernizacja drogi wojewódzkiej nr 434, budowa obwodnicy Dolska, modernizacja dróg gminnych oraz budowa ciągów pieszo – rowerowych, budowa elektrowni wiatrowych (przewidywana w studium i mpzp), usuwanie wyrobów zawierających azbest, budowa biogazowni rolniczej. Wstępnie oceniono wpływ tych zamierzeń na środowisko biorąc pod uwagę fazę realizacji i eksploatacji, a dalej zastosowano metodę macierzy w układzie „grupy zamierzeń inwestycyjnych/elementy środowiska”.

Program ochrony środowiska jest dokumentem, który nie zawiera szczegółowych danych technicznych dotyczących planowanych zamierzeń, w związku z tym w prognozie przyjęto wszystkie możliwe oddziaływania.

Wykonanie zaplanowanych w Programie zadań o charakterze inwestycyjnym będzie ingerować w środowisko, przede wszystkim na etapie ich realizacji.

W fazie eksploatacji najbardziej konfliktowym zamierzeniem może być budowa turbin wiatrowych. Oddziaływanie będzie uzależnione od rozmiaru przedsięwzięcia, parametrów turbin, ich rozmieszczenia względem siebie, względem siedzib ludzkich, obszarów bytowania ptaków i nietoperzy, a także cennych pod względem krajobrazowym. Należy jednak dodać, że elektrownie wiatrowe należą do tzw. czystych źródeł wytwarzania energii elektrycznej.

Przedsięwzięcia mało konfliktowe to: budowa obwodnicy, biogazowni, utrzymanie i konserwacja cieków. W przypadku pozostałych zamierzeń nie przewiduje się znaczącego oddziaływania. Dla projektów kanalizacyjnych i drogowych realizowanych na terenie gminy Dolsk zakończono postępowania w sprawie ocen oddziaływania na środowisko wydając decyzje o uwarunkowaniach środowiskowych.

Realizacja inwestycji z jednej strony podniesie standardy sanitarne i cywilizacyjne obszaru nią objętego, z drugiej zaś przyczyni się do ochrony środowiska tego obszaru.

Znaczącą (w sensie pozytywnym) rolę przypisuje się działaniom pozainwestycyjnym (kształtowanie świadomości ekologicznej, planowanie przestrzenne).

Zamierzenia inwestycyjne mają wymiar lokalny – nie przewiduje się zatem transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Aktualizowany Program ochrony środowiska jest spójny z odpowiednikami wyższego rzędu, a także z aktualną Polityką ekologiczną Państwa, w której zawarte są cele sformułowane na szczeblu międzynarodowym i wspólnotowym.

Prognoza oddziaływania na środowisko nie przewiduje dodatkowej analizy alternatywnych rozwiązań ponieważ planowane działania mają charakter optymalny dla realizacji ustalonej wizji rozwoju gminy, a wszystkie proponowane cele i związane z nimi zadania w efekcie mają pozytywny wpływ na środowisko.

Zakłada się, że monitoring będzie sprawowany w następujących zakresach: monitoring środowiska, monitoring programu. Dla monitorowania programu zaproponowane wskaźniki ilościowe i jakościowe, które pozwolą określić stopień realizacji poszczególnych działań i prognozować związane z tym zmiany w środowisku. Ocena stanu środowiska oraz jego zmian odbywać się może na podstawie analizy wyników istniejącego systemu monitoringu środowiska (PMS).

5. Streszczenie

1. Przedmiotem niniejszego opracowania jest aktualizacja dotychczasowego Programu ochrony środowiska dla gminy Dolsk opracowanego na lata 2004–2008. Potrzeba aktualizacji programu wynika z zmiany stanu legislacyjnego, tj. aktualnego stanu prawa polskiego oraz prawa wspólnotowego, zmiany Polityki ekologicznej Państwa oraz weryfikacji źródeł zagrożeń, a także możliwości finansowych gminy.
Zaktualizowany Program obejmuje działania gminy na lata 2011–2016.
2. Opracowanie zawiera charakterystykę dokumentów strategicznych różnych szczebli, z uwagi na wymóg spójności z tymi dokumentami. Są to następujące dokumenty: Polityka Państwa na lata 2009 –2012 z perspektywą do roku 2016, Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego, Program ochrony środowiska powiatu śremskiego, Plan rozwoju lokalnego gminy Dolsk oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dolsk.
3. W opracowaniu zawarto charakterystykę społeczno - gospodarczą gminy wykorzystując najnowsze publikowane dane statystyczne i materiały gminne. Przedstawiono również diagnozę stanu i funkcjonowania środowiska w gminie oraz szerszego tła przyrodniczego w granicach powiązań funkcjonalnych.
4. Scharakteryzowano także obszary i obiekty objęte ochroną prawną: na podstawie ustawy o ochronie przyrody (pomniki przyrody), na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (grunty chronione), na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (obiekty wpisane do rejestru zabytków).
5. Do najważniejszych problemów wymagających rozwiązania na terenie gminy zaliczono:
 - nieuregulowaną gospodarkę ściekową, szczególnie na obszarze wiejskim gminy;
 - zanieczyszczenia obszarowe z rolnictwa (odpływ związków azotu) spowodowany niewłaściwym postępowaniem ze ściekami pochodzącymi z nawożeniem, przy niedostatecznej obudowie biologicznej cieków i zbiorników wodnych;
 - zagrożenie hałasem komunikacyjnym (droga woj. nr 434).
6. Mając na uwadze problemy wymagające rozwiązania, a także opierając się na możliwościach finansowych gminy sformułowano główne cele oraz kierunki działań na lata 2011-2016.
7. Gmina za priorytetowe działania uznała budowę systemu kanalizacji sanitarnej i oczyszczania ścieków. Do istotnych także zaliczono przeciwdziałanie zanieczyszczeniom obszarowym pochodzącym z rolnictwa, modernizacja i odbudowa terenów zieleni, tworzenie warunków do powstawania odnawialnych źródeł energii (m.in. mpzp pod elektrownie wiatrowe), przeciwdziałanie zagrożeniom powodowanym przez hałas komunikacyjny oraz prowadzenie edukacji ekologicznej.
8. Wykaz przedsięwzięć sporządzono głównie dla zadań własnych gminy z uwzględnieniem jej możliwości finansowych. Spis zadań został przyporządkowany głównym celom ekologicznym i przypisanym im kierunkom działań.
9. Realizacja planowanych przedsięwzięć pochłonie około 47 mln zł, z czego 54% planuje się ponieść w latach 2011-2013. Zadania finansowane będą głównie ze środków gminy

wspomaganych dotacjami ze środków pomocowych (budżet, pożyczki, kredyty). Ponad 81% kosztów pochłonie finansowanie zadań związanych z gospodarką wodno-ściekową.

10. Program obejmuje system monitorowania, na podstawie którego będzie możliwe dokonanie oceny procesu wdrażania, jak i również będą mogły być dokonane ewentualne modyfikacje programu. Ocena programu dokonywana będzie przez Radę MiG Dolsk co dwa lata na podstawie przedłożonego przez Burmistrza raportu.
11. Przedsięwzięcia podejmowane w ramach programu nie będą znacząco oddziaływać na środowisko zarówno na etapie ich realizacji jak i eksploatacji. Ich realizacja służyć będzie poprawie stanu środowiska na terenie gminy.

6. Materiały źródłowe

6.1. Podstawowe przepisy prawne

1. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz.U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne. (tj. Dz.U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tj. Dz.U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243, z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw. (Dz.U. Nr.100, poz.1085, z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80, poz. 717, z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.).
8. Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tj. Dz.U. z 2004 nr 121, poz. 1266, z późn. zm.).
9. Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 z późn. zm.).
10. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.).
11. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz.U. z 2002 r. Nr 58 poz. 535 z późn. zm.).
12. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U. Nr 192, poz. 1883).
13. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. (Dz.U. Nr 120, poz. 826).
14. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. Nr 1 z 2003 r., poz. 12).
15. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10 listopada 2005 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, których wprowadzanie w ściekach przemysłowych do urządzeń kanalizacyjnych wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego (Dz.U. Nr 233, poz. 1988).
16. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. Nr 47, poz. 281).
17. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz.U. Nr 165 poz. 1359).
18. Rozporządzenie Rady Ministrów z 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. Nr 137, poz. 984).
19. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 marca 2008 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz.U. Nr 52, poz. 310).
20. Rozporządzenie Dyrektora RZGW w Poznaniu z dnia 4 kwietnia 2008 r. w sprawie określenia wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć (Dz. Urz. Województwa Wielkopolskiego z dnia 16 kwietnia 2008 r. nr 57).
21. Rozporządzenie Ministra Środowiska z 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. Nr 25, poz. 133).

6.2. Wykorzystane materiały

1. Bank Danych Lokalnych GUS.
2. Charakterystyka Regionu Wodnego Warty i identyfikacja istotnych problemów gospodarki wodnej. RZGW Poznań 2007.
3. Dane z Urzędu Miasta i Gminy w Dolsku (budżet gminy, WPF, decyzje środowiskowe, mpzp wraz z prognozami oddziaływania na środowisko).
4. Dokumentacje hydrogeologiczne ujęć wód podziemnych, oraz operaty do pozwoleń wodnoprawnych.
5. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska. Fundacja IUCON Poland. Warszawa 1995.
6. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Warszawa 2003 (aktualizacje: 2005, 2009, 2010)
7. Mapa geologiczna Polski w skali 1:50 000 (SMGP), Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa.
8. Mapa glebowo – rolnicza w skali 1:100 000. IUNG Puławy 1982.
9. Mapa obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony. A.S. Kleczkowski. AGH Kraków 1990.
10. Mapy hydrograficzne w skali 1:50000; oprac. z 1990 r. (OPGK Poznań) i 2000 r. (Główny Geodeta Kraju).
11. Obszary ważne dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji na terenie województwa wielkopolskiego. Przemysław Wylegała, Stanisław Kuźniak, Paweł T. Dolata. Poznań 2008 r.
12. Plan gospodarki odpadami dla Gminy Dolsk na lata 2004-2011. (Uchwała Nr XXIV/133/04 Rady Miasta i Gminy Dolsk z dnia 29 grudnia 2004 roku).
13. Plan rozwoju lokalnego Gminy Dolsk na lata 2004–2013. Dolsk 2004 r.
14. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego (zmiana). WBPP w Poznaniu, 2010 r.
15. Podstawy metodyki oceny środowiska przyrodniczego człowieka. Sołowiej Daniela. Wydawnictwo Naukowe UAM. Poznań 1992.
16. Polityka ekologiczna państwa na lata 2009-2012 z z perspektywą do roku 2016, (Uchwała Sejmu RP z dnia 22 maja 2009 r.).
17. Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Śremskiego na lata 2004-2011. Śrem 2004 r.
18. Powiatowy Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Śremskiego na lata 2004-2011. Śrem 2004 r.
19. Program ochrony środowiska dla Gminy Dolsk. (Uchwała Nr XXIV/133/04 Rady Miasta i Gminy Dolsk z dnia 29 grudnia 2004 roku).
20. Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2019. Zarząd Województwa Wielkopolskiego. Poznań 2010 r.
21. Raport z realizacji Programu ochrony środowiska dla Gminy Dolsk za lata 2005–2008. Dolsk 2009 r.
22. Raporty o stanie środowiska w Wielkopolsce w latach: 2004-2009. Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Poznań.
23. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dolsk - Zmiana. Dolsk 2011.
24. Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Dolsk. Dolsk, czerwiec 2009.
25. Złoża surowców mineralnych. Baza Infogeoskarp. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa.

Spis tabel

	str.
1 Użytkowanie gruntów w Gminie Dolsk	13
2 Wykaz złóż surowców naturalnych	17
3 Klasyfikacja gleboznawcza użytków rolnych	17
4 Kompleksy rolniczej przydatności gruntów	18
5 Struktura użytkowania gruntów	18
6 Odczyn gleby i potrzeby wapnowania	19
7 Zasobność gleb w przyswajalny fosfor, potas i magnez	19
8 Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków	30
9 Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków	31
10.1 Harmonogram realizacji zadań o charakterze systemowym	42
10.2 Harmonogram realizacji zadań w zakresie ochrony zasobów naturalnych	48
10.3 Harmonogram realizacji zadań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	51
10.4 Harmonogram realizacji zadań w zakresie gospodarki odpadami	54
10.5 Harmonogram realizacji zadań w zakresie ochrony powietrza	56
10.6 Harmonogram realizacji zadań w zakresie ochrony przed hałasem	58
10.7 Harmonogram realizacji zadań w zakresie ochrony przed prom. elektromag.	59
10.8 Harmonogram realizacji zadań w zakresie ochrony przed awariami przem.	60
11 Wskaźniki monitorowania programu	63

Spis załączników

	str.
1 Harmonogram rzeczowo-finansowy	71
2 Mapa – Program ochrony środowiska	74

Harmonogram rzeczowo-finansowy

Zadania o charakterze systemowym

Lp.	Nazwa zadania	Jednostki realizujące	Źródła finansowania	Przewidywane koszty w tys. zł				
				2011	2012	2013	2011-13	2014-16
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Zadania o charakterze systemowym			4196	893	950	6039	1751
1	Kształtowanie postaw ekologicznych mieszkańców gminy – edukacja ekologiczna	Gmina Dolsk, Powiat, NGO	budżet gminy, budżet powiatu	5	8	10	23	30
2	Odnowa miejscowości gminy Dolsk/*	Gmina Dolsk	budżet gminy, WFOŚiGW, UE	888	885	940	2713	1715
3	Poprawa infrastruktury turystycznej w Dolsku	Gmina Dolsk	budżet gminy, UE	3298			3298	
4	Monitoring, ocena i aktualizacja programu ochrony środowiska	Gmina Dolsk	budżet gminy	5			5	6

/* - w ramach planów odnowy miejscowości gminy Dolsk (Błazejewo, Dolsk, Międzychód, Mszczyszyn, Nowieczek, Rusocin, Wieszczyzyn) realizowane będą m.in. zadania związane z ochroną zasobów naturalnych jak i zmierzające do poprawy jakości środowiska, a mianowicie:

- odbudowa istniejących zbiorników wodnych (stawów wiejskich),
- odbudowa istniejącej zieleni, w tym parków wiejskich,
- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (gminnych),
- poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego - modernizacja dróg gminnych, w tym budowa chodników i ścieżek rowerowych

Ochrona zasobów naturalnych

Lp.	Nazwa zadania	Jednostki realizujące	Źródła finansowania	Przewidywane koszty w tys. zł				
				2011	2012	2013	2011-13	2014-16
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Ochrona zasobów naturalnych gminy			25	100	50	175	160
1	Wykonanie inwentaryzacji i waloryzacji środowiska przyrodniczego gminy	Gmina Dolsk	budżet gminy		50		50	
2	Odbudowa istniejącej zieleni, w tym parków wiejskich, nowe nasadzenia	Gmina Dolsk, inwestorzy prywatni	budżet gminy, WFOŚiGW	25	50	50	125	160

Poprawa jakości środowiska

Lp.	Nazwa zadania	Jednostki realizujące	Źródła finansowania	Przewidywane koszty w tys. zł				
				2011	2012	2013	2011-13	2014-16
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Rozbudowa i modernizacja systemów ujmowania i dystrybucji wody			40	1200		1240	
1	Budowa sieci wodociągowej w Dolsku (Podrzekta)	Gmina Dolsk	budżet gminy	40			40	
2	Budowa sieci wodociągowej Ostrowieczno - Lipówka	Gmina Dolsk	budżet gminy, WFOŚiGW		1200		1200	

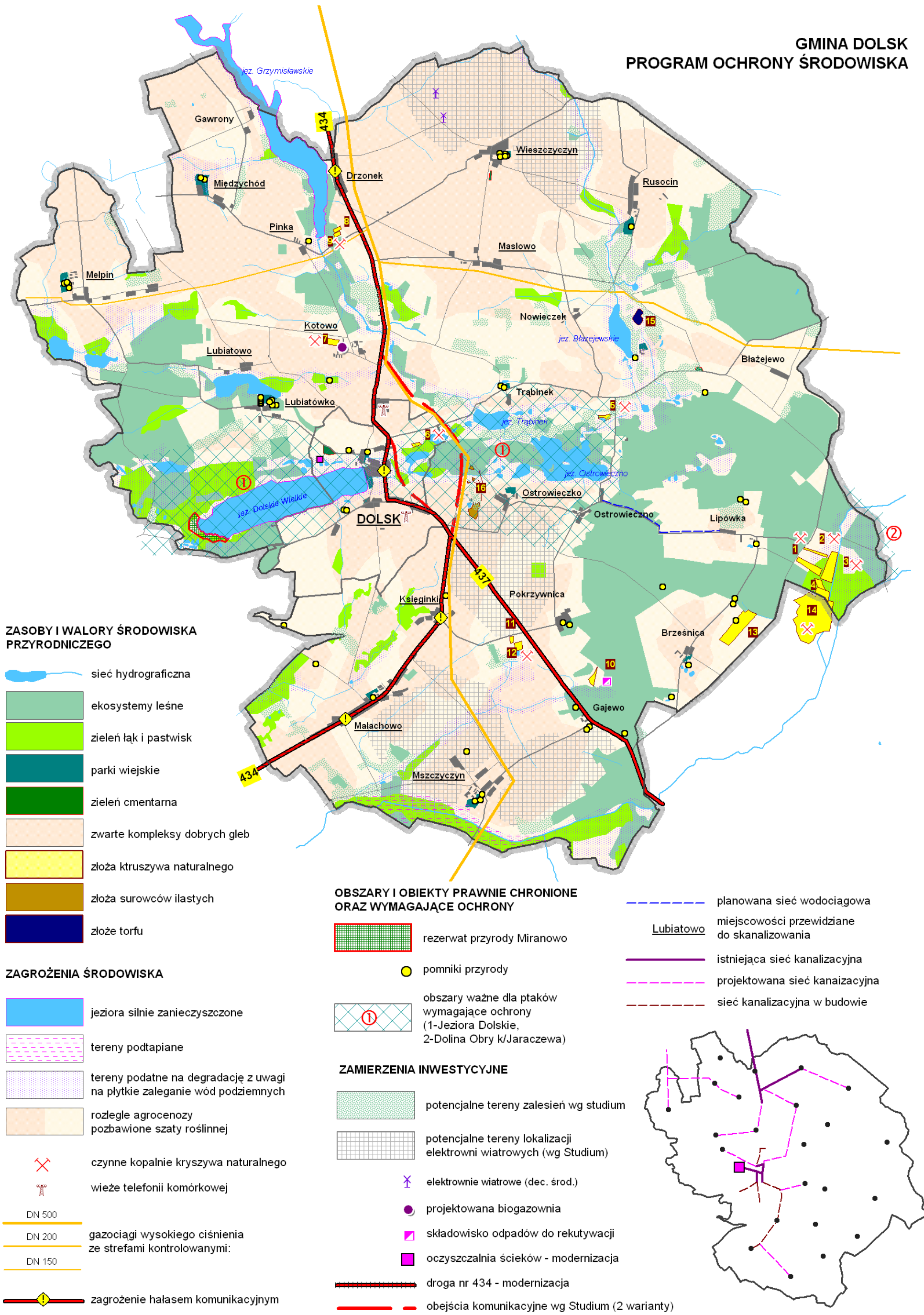
Lp.	Nazwa zadania	Jednostki realizujące	Źródła finansowania	Przewidywane koszty w tys. zł				
				2011	2012	2013	2011-13	2014-16
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Gospodarka wodno-ściekowa, ochrona wód przed zanieczyszczeniem			5946	4559	7330	17835	19172
1	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Małachowo i Księginki	Gmina Dolsk	budżet gminy, WFOŚiGW	3577			3577	
2	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Drzonek i Wieszczyżyn	Gmina Dolsk	budżet gminy, WFOŚiGW, UE	2065	2035		4100	
3	Dofinansowanie rozbudowy infrastruktury komunalnej na terenie gminy Śrem	Gmina Dolsk	budżet gminy	210			210	
4	Budowa kolektora sanitarnego Dolsk – Maślowo	Gmina Dolsk	budżet gminy, WFOŚiGW		2500		2500	
5	Budowa kanalizacji sanitarnej w Dolsku, ul. Polna	Gmina Dolsk	budżet gminy			7306	7306	
6	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Rusocin i Maślowo	Gmina Dolsk	budżet gminy, WFOŚiGW, UE					8000
7	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Lubiatowo i Mępin	Gmina Dolsk	budżet gminy, WFOŚiGW, UE					4000
8	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Dolsku (przeróbka osadu i jego zagospodarowanie)	Gmina Dolsk	budżet gminy, WFOŚiGW, UE					7100
9	Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków (oczyszczalnie przydomowe - dofinansowanie)		budżet gminy, WFOŚiGW	24	24	24	72	72
10	Rozbudowa kanalizacji deszczowej w Dolsku, ul. Gostyńskie Przedmieście	Gmina Dolsk	budżet gminy	70			70	

Poprawa jakości środowiska

Lp.	Nazwa zadania	Jednostki realizujące	Źródła finansowania	Przewidywane koszty w tys. zł				
				2011	2012	2013	2011-13	2014-16
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Gospodarka odpadami			59	42	192	293	280
1	Rekultywacja składowiska odpadów komunalnych w Pokrzywnicy	Gmina Dolsk	budżet gminy			150	150	150
2	Monitoring poeksploatacyjny składowiska odpadów komunalnych w Pokrzywnicy	Gmina Dolsk	budżet gminy	14	16	16	46	50
3	Objęcie wszystkich mieszkańców gminy zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych	Gmina Dolsk, przedsiębiorcy	budżet gminy, środki własne przedsiębiorstw	25			25	
4	Udział gminy w Związku Międzygminnym CZO „Selekt” w Czempiniu	Gmina Dolsk	budżet gminy	5	6	6	17	
5	Likwidacja wyrobów zawierających azbest /*	Gmina Dolsk, właściciele nieruchomości	budżet gminy, budżet powiatu	15	20	20	55	80

/* - przewidywane dofinansowanie gminy i powiatu

**GMINA DOLSK
PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA**

ZASOBY I WALORY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

- sieć hydrograficzna
- ekosystemy leśne
- zieleń łąk i pastwisk
- parki wiejskie
- zieleń cmentarna
- zwarte kompleksy dobrych gleb
- złoża kruszywa naturalnego
- złoża surowców ilastych
- złoża torfu

ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

- jeziora silnie zanieczyszczone
- tereny podtapiane
- tereny podatne na degradację z uwagi na płytkie zaleganie wód podziemnych
- rozległe agrocenozy pozbawione szaty roślinnej
- czynne kopalnie kruszywa naturalnego
- wieże telefonii komórkowej
- DN 500
- DN 200
- DN 150
- zagrożenie hałasem komunikacyjnym

OBSZARY I OBIEKTY PRAWNIE CHRONIONE ORAZ WYMAGAJĄCE OCHRONY

- rezerwat przyrody Miranowo
- pomniki przyrody
- obszary ważne dla ptaków wymagające ochrony (1-Jeziora Dolskie, 2-Dolina Obry k/Jaraczewa)

ZAMIERZENIA INWESTYCYJNE

- potencjalne tereny zalesień wg studium
- potencjalne tereny lokalizacji elektrowni wiatrowych (wg Studium)
- elektrownie wiatrowe (dec. śród.)
- projektowana biogazownia
- składowisko odpadów do rekultywacji
- oczyszczalnia ścieków - modernizacja
- droga nr 434 - modernizacja
- obejścia komunikacyjne wg Studium (2 warianty)

- planowana sieć wodociągowa
- miejscowości przewidziane do skanalizowania
- istniejąca sieć kanalizacyjna
- projektowana sieć kanaizacyjna
- sieć kanalizacyjna w budowie

